

Kéretlenül küldött
cikkeket csak ak-
kor küldünk visz-
sza, ha bélyeget
mellékelnek. Kéz-
iratokat hat hét-
nél tovább nem
őrztünk.

Szerkesztőség:
VII., István-út 67.
Telefon : 117-58.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE, A NŐTISZTUISELOK
ORSZÁGOS EGYESÜLETE, A NAGYVÁRADI, SZOMBAT-
HELYI, TEMESVÁRI ÉS ARADI NŐTISZTUISELOK
EGYESÜLETEINEK ÉS A „FÉRFIGA A NŐK VÁLASZTÓ-
JOGA ÉRDEKÉBEN“ HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Lapunk tartalmát
csak a Nő és a
társadalom meg-
nevezése mellett
szabad átvenni.
Cikkek átvételé-
hez azonkívül a
szerző engedélye
is megszerzendő.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 83.
Telefon 80-75.

TARTALOM: *Bédy-Schwimmer Rózsa*: Reálpolitika. – *Máday Andor*, Neuchatel: Királyválasztás, osztályuralom és választójog. – Kérvények a nők választójoga érdekében. – Glosszák. – *Szegvári Sándorné*: Nő jogi helyzete a kulturállamokban. – *Charlotte Ulmann*, Eisenach: Nők felfedező utón. – *A. Janód*, Bern: Nők kereskedelmi szakoktatása Svájcban. – Szemle. – *Evelyn Sharp*, London: Szárnypróbálgatás. – Nőkongresszus rovata. – Feministák Egyesületének rovata. – Nőtisztviselők Országos Egyesületének rovata.

Reálpolitika.

Írta: *Bédy-Schwimmer Rózsa*.

Báró Eötvös József: „Történeti múltját illetőleg tény az, hogy a magyar nőnem a haza dolgai mindig különösebben érdekelték. Miért? Mert nekik az alkotmány számos férj jogokat adott s ezekhez ugyanolyan értékű kötelességeket is csatolt. Ők némely esetekben a fiák jogaiba léptek, fiági birtokokat örökölhettek; mint ilyenek, a törvényhozásba és a honvédelembe is befolyhattak és családfőként dolgaikat érvényesen intézhették. Innen van a magyar nőben az a még ma is észrevehető bizonyos finom árnyalata, zománca a férfias bátorságnak és önálló jellemnek. Innen van az ő kiváló honszeretete!”

Mosolygáson kezdik, folytatják gúnyolódással. Aztán semmibevevéssel, hamis hírek terjesztésével, gyanúsításokkal iparkodnak haladásának útját állani A legközelebbi állomások: agyonhallgatás és erőszakos ellenkezés. Ezután következik elfogadása, elismerése. Minek? Minden új ideának, vagy olyannak, amelyet újnak tartanak.

Ezek az állomások ment keresztül a nők választójogának kérdése is világszerte s természetesen hazánkban is. Amikor 1903-ban a magyar nő hagyományos jogi helyzetére támaszkodva, egy lelkes kis csapat kiadta a jelszót, hogy a magyar nőktől 1848-ban elvett politikai jogokat modern formában vissza kell szerezni, mosolyogva fogadták az ideát. Társalogtak, csevegtek róla, szelíden mosolyogtak rajta. Érdekes, kedves utópiának tekintették. Amikor 1905-ben mozgalom indult az „általános, egyenlő, titkos és községenkénti” választójog érdekében és a Feministák Egyesülete a mozgalom programjába kívánta felvételni a nők választójogát is, gúnyolódni kezdtek.

„Gyakorlati célért küzdünk, nem tehetjük magunkat *nevetségessé* egy utópia propagálásával; kétségbe vonnák mozgalmunk komolyságát, ha a nők választójogát belekevernők”, ez volt a válasz, amely lovat adott a küzdelemre kész mozgalom alá.

„Általános választójog csak az, amely a nőkre is kiterjed”, lett erre a jelszó azok részéről, akik nem akarták túrni, hogy a férfiak Önmagukat nevezzék ki és el általánosságnak, ha százszor is előljárt e hibában Franciaország, a német birodalom és az a többi állam, amely valamennyi férfi választójogát általános választójognak keresztelte el.

Nagyon sokat gúnyolódtak a nők tiltakozásán és követelőzésén. De választások idején a különböző pártok jelöltjei a nekik felajánlott választási segítség fejében már nem nevezték utópiának a nők választójogát.

A politikai ernyedtség idején, amikor a férfiak választójogáért folyó küzdelem hosszú pihenőket tartott, a nők tábora lankadatlanul folytatta a politikai agitációt a nők választójoga mellett. Gyűlések, előadások, újságcikkek akkor is országszerte hirdették a nők választójogáért küzdők elszántságát.

És jött Kristóffy, jött Aadrassy Gyula. Választójogi tervezeteket hoztak. Általános, egyenlő és általános plurális választójogról szöveget. Mind a kettő a nők választójogát még időszertlenül tartotta és e felfogásukat Magyarország radikális férfiai és a szociáldemokrata párt, közlönyének tanúsága szerint, szívből osztották. A semmibevevés korszakát is átküzdte a mozgalom, amelyet szívósságában, állhatatosságában csak megerősített a gyanúsítás szeges korbácsa.

Az agyonhallgatással is diadalmasan megbirkózott az áldozatokkal, nagyszerű fanatizmussal, a diadalba vetett hit megingathatlanságával folytatott mozgalom.

Jött Tisza, Baross János, Vázsonyi és Bánffy. Új árnyalatot hoztak mozgalmunkba. Államot csináltak az államban. Gyűléseikből kitiltották a nőket. A férfiakat és nőket Magyarországon egyformán megillető gyűlési szabadság (!) ellenére kijelentették, hogy az ő „népgyűléseiken” nők nem vehetnek részt. Persze, hogy azért ott voltunk valamennyinek valamennyi gyűlésén. Következett Justhék akciója. Ez telve ellenmondással. Az erőszakosságnak, pipogya szégyenkezésnek, a jobb belátás erőszakos elnyomásának szomorú keveréke.

Gyűlésről gyűlésre követjük a választójogi blokk akcióját, egyetlen szándékkal, hogy ahol az általános választójogról van szó, ott a nép nagyobb feléről, a nőkről ne engedjük megfélemezni az embereket. Rendőrök, kordonok, botok és öklök kezdtek szerepet játszani. Nem a nők részéről, hanem a „népjogok” derék harcosai részéről.

A blokk szemérmesebb tagjai szégyenkeznek. Restelik táboruk durvaságát, de restelik azt is, hogy a nők az ő gyűléseiken fel akarnak szólalni. „Nevetségessé teszi mozgalmunkat, ha népgyűléseinken nők is felszólalnak”, jajgatják, holott minden egyes gyűlés lefolyása mutatja, hogy ahol nem bujtatják fel *előre* a tömeget, a gyűlések közönsége mindenkor a legnagyobb helyesléssel fogadja a nők felszólalását. Sőt legtöbb helyen, ahol a Vámos Henriekék és Jászi Oszkárók presszionálják a nőktől kért szöveg megtagadását, maga a tömeg erőszakolja ki a szöveg szabadságát.

Restelni a nők részvételét ebben az országban, amely nem restéit királynét választani, nagyszonyaira bízni harcban, békében egyaránt a köz- és a magánélet legfontosabb teendőit is, amely feudális korban asszonyokkal követet küldetett a diétára, amelynek legnagyobb írói mindig az aktív, öntudatosan cselekvő asszonyt örökítették meg, amelynek poétái nem a germán folyondár-nőt, hanem az asszonyembert énekelték meg: ez ország asszonyainak közjogokra való törekvését restelni: a nemzet lelkének vak nem ismeretének a következménye.

De ma a röstelkedés állomásán is túl vagyunk Ma a reálpolitika egyik égető kérdése a nők választójoga. Gyorsabban lett azzá, mint más államokban. Gyorsabban, mert itt tulajdonképpen nem kellett előbb talajt művelni, magot vetni, annak csírázását lesni, gyökérvetésének lassú folyamatát kivárni. Itt egy hatalmas, mélyen gyökerező, de derékban tört fatörzs életerejét kellett csak megóvni. Ebből az életeréből ágas-bogas dús lombot nevelni: ez a törhetetlen akarata, a mozgalom önerejébe vetett bizalomnak nagyszerű, erőt edző munkája volt.

Igen: volt. Mert ma általánosan elfogadják, elismerik az eszme sürgős gyakorlati megvalósításának szükségét. És ezzel elérkeztünk a reálpolitika állomásához.

A történelmi múltban gyökerező mozgalom rohamos haladását az ellentállás minden ténye csak siettette. A gúnyolódás, támadás, gyanúsítás, agyonhallgatás a választójogért küzdők táborába lódította azokat is, akik a káros szándékú tényezők nélkül kényelmesen vártak volna, hogy „magától érjen” az ügy.

A társadalomnak minden rétegét megmozgatták és a mozgalom körébe hajtották az ellenséges erők. Falvakból, városokból, szabadkőművesek és keresztényszocialisták táborából, liberálisok és konzervatívok egyaránt férfiak és nők: jöttek, jöttek. Megdagadt a mozgalom árja és hullámai ma oda csapták fel a kérdést, ahonnan már csak a teljes diadal trónjára emelhető.

De! El ne bizakodjunk, meg ne álljunk! Ügyünk még megrekedhetne a politika csalafintaságainak útvesztőjében! Győzelmünk még halasztódnék, ha . . . igen, ha nem tudjuk az utolsó stádiumon át is azzal az egyöntetűséggel, egyetértéssel vívni a csatát, amelynek ügyünk eddigi diadalait köszönhetjük

A végső munkára szólítjuk az ország asszonyait, igazságosan gondolkodó férfait: munkára, propagandára, a propaganda anyagi támogatására, mind arra az áldozatra, amelylyel bizonyíthatjuk, hogy *biztosítani* akarjuk diadalunkat.

Királyválasztás, osztályuralom és női választójog.

Írta: *Máday Andor*, Neuchatel.

A női választójog ellenfelei hazánkban különösen két argumentumot szoktak felhozni a nők politikai egyenjogúsítása ellen. Egyrészt azt állítják, hogy a nő alkotmányos jogai és politikai szerepe ellentétben vannak a magyar *nemzeti tradíciókkal* s az őseinktől ránk hagyott *jogrend szellemével*, másrészt arra hivatkoznak, hogy a magyar jog – főleg a magánjog – dacára annak, hogy férfiak a törvényhozók, jobban kedvez a nőnek, mint bármely más nép törvénye és így, *törvényhozóink lovagiassága* feleslegessé teszi a nőknek a jogalkotásban való aktív részvételét.

Nem céloim e rövid cikk keretében a két argumentumot egész terjedelmükben cáfolni, csupán arra kívánok szorítkozni, hogy a feminista álláspont megerősítésére néhány adatot soroljak itt fel, a melyek egy most készülő könyvem¹ arása közben jutottak tudomásomra.

A mi a *nemzeti tradíciót* illeti, a nők politikai jogai szempontjából rendkívüli fontossággal bír az a kérdés, vajjon a régi magyar jog alkalmasnak tartotta-e a nőt a legfőbb és sokszor a legerősebb politikai hatalom gyakorlására: a *királyságra*? Vannak országok, ahol a nő semmi körülmények között sem léphet a trónra; ilyenek Belgium, Olaszország, Svédország stb. s ugyanez az elv jellemezte egykoron francia királyságot is. Más államok trónöröklési rendje elvben elfogadta a nők trónöröklési jogát és pedig vagy a fileszármazókkal egyenlő mérvben, vagy pedig a fiág kihalása esetére.

Őseinknél az Árpád-ház idejében a fiági leszármazás döntött a trónrajutás kérdésében, ám az Árpád-ház fiágának kihalása után két ízben jutottak *királynők* a magyar trónra: Nagy Lajos leánya *Mária* és Zsigmond leánya *Erzsébet* személyében. Ugyancsak két hasonló lány szerepel *Erdély* történetében is, ahol Zápolya özvegye *Izabella*² és Bethlen Gábor özvegye brandenburgi *Katalin* lettek fejedelmekké.

Vajjon *mi címen jutottak a most említett királynők és fejedelmők a trónra* P Nem örökösödés, hanem *választás alapján*. E szerint őseink, midőn a nőt tették uralkodókká, nem voltak, miként más nemzetek, valami öröklési rend által megkötve, amely az uralkodó család érdekében rájuk oktrojálta volna az asszonykirályt. Ellenkezőleg, szabad király-

választó nép voltak s ha ez a nép a királyválasztásnál előszeretettel adta is bizalmát M elhunyt király gyermekének, úgy viszont éppen a választás ténye adta meg arra az alkalmat, hogy a szokástól eltérjenek ott, ahol a király vagy a fejedelem csakis a „korona viselésére alkalmatlan” leánygyermeket hagyott hátra. Ám őseink *nem tartották a nőt a korona viselésére alkalmatlannak* s szabadakaratból, választójoguk érvényesítése útján *éppen úgy juttattak nőket a trónra, mint férfiakat*.

Ha nemzeti történetünk e tényeit összehasonlítjuk az antifeministák mai érvelésével, amely a tradícióra hivatkozva tagadja meg a nőtől a választójogot, úgy csakis érveléstik felületességét és következetlenségét konstatálhatjuk. *Ma megtagadják a magyar nőtől a mérsékelt kvalifikációt igénylő választójogot: a szavazási jogosultságot, mikor pedig őseink a nemzet sorsát intéző s így a lehető legmagasabb kvalifikációt igénylő királyi hatalomra is megadták volt a magyar nőnek a passzív választójogot, azaz a választhatóságot!*

Lássuk most a másik érvet: a *magyar törvényhozás lovagiasságát*, amely állítólag feleslegessé teszi a nőknek a törvényhozásban való direkt részvételét. Hát igaz, hogy a *régebbi magyar jog*, pl. a *Verbóczy* Hármaskönyvében kvalifikált jogrend előnyös a nőkre. *Schwimmer* Rózsának a „*Womans Journal*”-ban közölt cikke joggal mutat arra, hogy a régi magyar jog a nőt, mint gyengébb felet a politikai élet küzdelméből kizárta ugyan, de ezen hátrányos rendelkezést viszont azzal ellensúlyozta, hogy rendkívüli vagyoni előnyöket, valóságos kiváltságokat biztosított neki (különösen az özvegynek).

Nos, a magyar nőnek ezen magánjogi kiváltságait tanulmányozva, egy érdekes, a feminista harcban eddig kellően figyelemre nem méltatott tényt állapíthatunk meg.

A régi magyar magánjog a házasságban három kiváltságos jogot biztosított a nőnek három vagyoni jogi intézmény formájában, a melyek csak a nőt illették, a férjet nem.

Ezek az intézmények voltak:

a hitbér,

a jegyajándék

és a hitvestársi öröklés.

így volt ez legalább Werbóczy idejében.

S hogy áll a dolog ma?

Az elmúlt századok alatt a férfitörvényhozók és jogalkotók nem maradtak tétlenek. Munkájuk eredménye (a miről bármely magán-

¹ A könyvnek, amely most sajtó alatt van, a címe: *A magyar nők jogai a múltban és jelenben*.

² Meg kell azonban jegyeznünk, hogy Izabella hatalmát jogilag fiával János Zsigmonddal osztotta meg.

* De nem a »legrégebbi» – mert a honfoglalás előtt és alatt bizony még rideg patriarkalizmus jellemezte a magyar jogot, amely az asszonyt a férj tulajdonának tekintette.

jogi munkát olvasva meggyőződhetünk*), hogy az idők folyamán mindezen a nők érdekében létesített jogintézmények előnyeit a saját nemükre is kiterjesztették, vagyis, hogy ma nemcsak a nő, de a férfi is kaphat hitbért, jegyajándékot s jogosult a hitvestársi öröklésre.

Ekként „lovagias” férfítörvényhozóink eltörölték azokat a kiváltságokat, a melyeket a régi, valóban nobilis törvények a nőnek a politikai jogok helyett kárpótlásul adtak, de eszök-ágába sem jutott már most a privilégiumoktól megfosztott s a férfival egyenlővé tett nőnek a politikai jogokat s az ebből folyó egyenlőséget megadni.

Magánjogunk ezen fejlődése beigazolja a feministák amaz állítását, hogy a férfi-törvény hozás – akarva, nem akarva – férfiosztályuralmat létesít, azaz hamarabb észreveszi és megérti a férfiak érdekeit, mint a nőkéit. S ez az egyik döntő érv arra, hogy miért kellene ma minden embernek – nőnek, férfinak egyaránt – feministává s a női szavazatjog hívévé lennie.

Kérvények a nők választójoga érdekében.

I.

A Feministák Egyesülete, amelynek több bőven indokolt kérvénye fekszik a belügyminisztériumban, július 30-án a következő beadvánnyal sürgette újból a nők választójogának megadását:

„A választójogi törvényjavaslat előkészítése alkalmából ismételten fordulunk Nagyméltóságodhoz azzal a tiszteletteljes kéréssel: méltóztassék a választójogot a nőkre is kiterjeszteni.

Feleslegesnek tartjuk kérésünk indokolására megismételni mindazokat az okokat és érveket, a melyeket Nagyméltóságodhoz és hivatali elődeihez intézett kérvényeinkben már többször bőven kifejtettünk.

Csupán arra hivatkozunk, hogy mindazok az okok és érvek, amelyek a férfiak választójogának kiterjesztése mellett szólnak, ugyancsak támogatják a nők választójogának követelését is.

A magyar nő hagyományos jogi helyzete magától értetődővé teszi a mai Magyarország asszonyainak azt a követelését, hogy a modern kor szellemének megfelelő alakban részesüljenek azokban a jogokban, amelyekkel előző generációk asszonyai évszázadokon át éltek.

A magyar nő jogi, gazdasági és társadalmi egyenjogúsításáért küzdő egyesületünk tehát a magyar közjog hagyományos liberaliz-

musára támaszkodva utal arra, hogy, amint a magyar asszony évszázadokon át korának eszközeivel élve, megállta a helyét férje oldala mellett hazánk alkotmányosságának és önállóságának védelmében, úgy a mai magyar asszony korunk változott eszközeinek segítségével vesz részt az ország gazdasági és szellemi fejlesztésében.

Az a tény, hogy a nő a közgazdasági élet és a szellemi pályák minden területén komoly, nélkülözhetetlen munkatársa lett a férfinak, az ő számára is nélkülözhetlenné teszi a politikai jogokat, amelyekkel jogi, gazdasági és társadalmi érdekeit törvényes és közvetlen módon védheti.

Az asszonyoknak az a hatalmas táborra, mely az élet küzdelmét súlyos munkával vívja és társadalmi téren is részt vesz hazánk szociális és kulturális munkájában: komoly elszánt-sággal és a politikai választójog értékének mély átértésével fáradozott eddig azon, hogy a közelgő parlamenti reform a magyar nőt is bevigye az alkotmány sáncaiba.

Az a tény, hogy Finnország, Norvégia, Man szigete, Wyoming Idaho, Colorado, Utah, Washington, California, Ausztrália és Újzeland asszonyai már rövidebb-hosszabb ideig, elismerten a legnagyobb lelkiismeretséggel gyakorolják választójogukat és foglalnak helyet parlamentjeikben, továbbá, hogy Bosznia és Hercegovina 1910. évi alkotmánya, Csehország és Ausztria más tartományai a nők egy rétegének bizonyos mértékben nyújtanak választójogot, hogy legutóbb Portugália és China új alkotmánya tekintettel volt a modern nők közjogi szükségleteire: világosan mutatja, hogy a fejlettebb parlamentarizmusnak kelléke a nők politikai jogokkal való felruházása.

A magyar törvényhozásnak örök dicsőségére fog válni, ha Magyarország asszonyait nem kényszeríti olyan küzdelemre, amilyen Nagy-Britannia, Svédország, Dánia, Németalföld stb. asszonyainak küszöbön levő politikai egyenjogúsítását megelőzi.

Hiszen hazánk nemcsak abban különbözik ezektől az országoktól, hogy törvényei ősidőktől fogva méltóbb helyett biztosítottak az asszonyoknak, hanem abban is, hogy nagy szociális és kulturális reformokat alkotott, megelőző társadalmi küzdelmek nélkül, pusztán a kor parancsának engedelmeskedve. Csak állami gyermekvédelmünket és az egyetemek megnyitását a nők előtt akarjuk az e kategóriába tartozó reformok közül kiemelni.

De nemcsak a törvényhozás dicsőségére, hanem az ország előnyére is válik majd, ha a nők – amúgy is elkerülhetetlen – jogaiért folyó küzdelemben lekötött erkölcsi és anyagi erőket a küzdelem kikapcsolásával közvetlenül hozzácsatolja a kultúrát és civilizációt teremtő,

* Lásd pl. a *Fodor-éle* magánjogi gyűjteményt.

alkotó parlamentáris munkához. Az energiának ilyen produktív felhasználása a legbölcsebb törvényhozási tett lesz.

Mint hogy az ország komoly, számottevő sajtója és közvéleménye a nők választójoga mellett nyilatkozik, amióta egyesületünk országos agitációt folytat érdekében, minthogy továbbá az utolsó választások alkalmából a jelöltek és megválasztottak nagy sora határozottan állást foglalt a nők választójoga mellett, bizonyos, hogy Nagyméltóságod a számottevő közvélemény osztatlan tetszésével találkoznék, ha mély tisztelettel előadott kérésünknek megfelelően a választójog általánosításáról szóló törvényjavaslatban gondoskodnék arról, hogy a férfiakkal egyenlő polgári kötelességeket teljesítő nők a férfiakkal egyenlő polgári jogokat nyerjenek.

Kérésünket Nagyméltóságod igazságos pártfogásába ajánlva vagyunk

Budapest, 1912. július hó 30-án

mély tisztelettel

Feministák Egyesülete.

II.

A Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége beadnyának szövege:*

„A Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége Nagyméltóságod bölcs belátásához fordul és alázatosan kéri, hogy most, midőn munkatársaival a politikai választójog kiterjesztését tervezi és megalkotja azt a választási reformot, amely eddigi törvényünknel szélesebb alapon épül fel és népünk új rétegeinek ad választójogot: méltóztassék mind a célszerűség, mind általában a megváltozott társadalmi és gazdasági viszonyokra tekintettel javaslatában a választójogot a nőkre is kiterjeszteni.

Azokra a nőkre, akik értelmességük és felelősségérzetük színvonalánál fogva az értékes erők gyarapodását jelentenek, mert az állam magasabb érdekeit megértik: a okra, akik a családban, a társadalomban és hivatásukban kifejtett munkásságukkal a választójog elnyerésére rászolgáltak.

A M. N. Sz. alázatosan kéri és Nagy méltóságodtól reméli, hogy az alábbiakban röviden előadott indítványaira a törvényjavaslat készítésénél lehetőleg tekintettel, a törvényhozás színe előtt pedig kérésünk szószólója és támogatója lesz.

A M. N. Sz. 24, illetve 30 éves koruktól fogva aktív, illetve passzív választójogot kér a következő nőknek:

* A Nőszövetség kérvényét, mint a nő választójoga eszméje fejlődésének egy érdekes dokumentumát közöljük. A Nőszövetség cenzusa természetesen nem elégti ki a nők összességének jogaiért küzdő Feministák Egyesületét, amelynek intencióival azonos lapunk tendenciája. De mozgalmunk fejlődésének érdekes állomása a lomhább mozgású, konzervatív irányú Nőszövetség *elindulása*, rendeltetése és hivatása teljessége felé. Mi a férfiakéval teljesen egyenlő jogot követeljük; mindazt, a mi ezen alul marad, keveseljük. Ez az álláspont feleslegessé teszi számunkra a Nőszövetség kérvényének: részletes bírálatát.

1. Az okleveles nőknek, – ez idő szerint tehát az óvónői, elemi, ipari és polgári iskolai tanítónői, az építőmesteri, a középiskolai tanári, a zene, rajz és képzőművészeti akadémiát végzett, a gyógyszerészi és az orvostudori oklevéllel bíró nőknek;

2. a szociális téren legalább öt év óta működő és legalább 800 tagot kimutató nőegyesületek ügyvivő elnöküknek, továbbá az egyesületek ama tagjainak, akiket közgyűlésük évről-évre avégből választ meg, hogy mint választók a választók névjegyzékébe felvehetők legyenek;

3. minden gazdaságilag önálló, avagy köz- vagy magánszolgálatban alkalmazott nőnek, aki legalább hat elemi és három ismétlő, vagy négy elemi és négy polgári, vagy ezeknek megfelelő más közép-, vagy szakiskolát végzett;

4. minden családjának, aki legalább négy polgári osztályt, vagy annak megfelelő más iskolát végzett. Az iskolai képzettséget nyilvánosságra jogosult iskolának bizonyítványával kell igazolni.

I. Az első csoportbeliekről, az okleveles nőkről, akik túlnyomó többségben közszolgálatban álló, adófizető polgárok, de kiváltképpen a közel félszázad óta működő tanítónőkről bizonyítani sem kell, hogy szellemi és erkölcsi munkájuknál, szellemi és erkölcsi hatásuknál fogva egyenesen megilleti őket, hogy az állam polgárainak legfőbb jogát gyakorolhassák. Szavazatuk valóban és minden kétségen kívül az értelmiség és a magyarság erősbödését jelentené.

Hazánkban 1910-ig

6513 óvónő

21202 elemi iskolai tanítónő

46 ipar

2252 polgári

5 építőmesteri

60 orvosnő

2 gyógyszerésznő és

112 középiskolai tanárnő szerzett oklevelet.

Összesen tehát 30.192-en. A festő- és zeneakadémián, a rajz-tanító- és tanárképzőben oklevelet nyert nők számát nem sikerült kipuhatolnunk, mert e statisztikai kimutatások együttesen tüntetik fel a férfiakkal a nőket. Kimutathatóan közszolgálatban álltak 1910-ben:

kisdedővőkben.....	2321
elemi mindennapos iskolákban.....	9004
önállóan szervezett gazdasági	
népiskolákban.....	19
felső népiskolákban.....	22
polgári leányiskolákban.....	1718
ipar- és kereskedelmi inas-	
iskolákban	88
óvónőképzőkben	19
tanítónőképzőkben	217
felső kereskedelmi iskolában.....	2
felső leányiskolában	315
gimnáziumokban	17

Összesen: 13742

akikhez hozzájárulnak még a kézimunka, rajz, torna, ének, zenéből oklevéllel bírók, akik egyesületi és magán-, továbbá a közjóléti intézetekben, a családoknál alkalmazottak. Ez utóbbiak száma tetemes. Az 1900-as népszám-

álás 4112 nevelőnőt mutat ki; ezek közül sok a magyar okleveles tanítónő, úgy hogy az alkalmazott okleveles nők száma bizvást 15.000-re tehető.

II. A második csoportbeliek a társadalmi téren működő nőegyesületek szavazati jogukat gyakorló nők. A családápolás, a gyermek és ifjúságvédelem, a prostitúció, pornográfia, a leánykereskedés, a tuberkulózis, az alkoholizmus, a gyermekhalandóság, a venerikus betegségek, a kivándorlás elleni küzdelem, a szegény-gyámság, a cseléd- és munkásnő-védelem, a patronage, a börtönmisszió stb., stb. terén szociális munkát végző legalább 5 év óta szakadatlanul fennálló és legalább 800 taggal bíró egyesületeket, úgyvezető elnökük szavazójogán felül, közvetve, t. i. tagjaikra évenként megejtett választás útján annyi szavazat illetné meg, ahányszor teljes 300 taguk van. E választójog alapja a szociális munkásság lévén, a szavazójog gyakorlására megválasztottaknál a 24 éves koron felül egyéb minősítés kimutatása nem szükséges annál kevésbé, mert alig képzelhető, hogy az egyesület választása olyan tagjára essék, aki az értelmiségnek alacsony fokán állana. Viszont ki kell mondani, hogy ugyanegy nő egynél több egyesület nevében nem lehet választó.

Az ily módon szavazati joggal felruházandók, kiknek száma nem haladja meg a négyezret, ugyancsak az értelmes elemet gyarapítaná. Gyakorlati munkásságuk révén legbensőbb ismerősei szociális törvényeink hézagainak és elégtelenségének, amellet kellően ismerik és értékelik a törvényhozás felelősségét és horderejét.

III. Ha külön nem is utalunk arra, hogy a magukat önállóan fentartó és az esetek 65%-ában családjukat is fentartó nők munkájuknak összessége, mekkora erkölcsi és anyagi tőkét jelent az államra nézve: gazdasági önállóságuk, adófizető voltak, értelmiségiek, értékes választókká minősíti őket.

Számuk az 1900-as népszámlálás adatai szerint a következő:

	<i>városban lakott:</i>	<i>falun lakott:</i>
nagybirtokos 100 kat. holdon felül	258, kik közül	32% 68%
középbirtokos 100 és 1000 hold közt	3344, „ „	11% 89%
kisbirtokos 50 és 100 hold közt	8500, „ „	4.5% 95.5%
haszonbérlet 100 holdon felül	441, „ „	8.4% 91.6%
önálló iparos van	73818, „ „	35% 65%
„ kereskedő van	21699, „ „	26% 74%
„ a bányászatban	35	
„ a közlekedésénél	422	
alkalmazott tisztviselő	37313, „ „	70% 30%

beleértve a vasút, a posta-, a távírda- és telefon-szolgáltatásban állókat is. A posta-, távírda-, telefon-alkalmazottak száma az utolsó tíz év alatt 120%-al emelkedett. Körülbelül ilyen arányban növekedett a magántisztviselők száma is.

1900-ban volt tehát összesen ilyen 145.830 gazdaságilag önálló nő, akiknek nagyrésze falun lakott, mely körülmény azért értékes, mert a női szavazatok lényege-

sen hozzájárulnának vidéken az értelmiség érvényesüléséhez.

Ha tekintetbe vesszük, hogy hazánk kereső női népessége ugyancsak az 1900-as népszámlálás adatai szerint: 2,149 054 volt, valóban nem nagy és tagadhatatlanul az értelmi tekintetben legmagasabban álló töredék az, amelynek szavazatjogot kérünk.

IV. Az értelmes, iskolázott családanyának szívünk szerint, első helyen kértünk volna választójogot. Tudjuk, hogy ma még a sikernek aránylag legcsekélyebb reményével. Pedig a művelt anya, a másik három kategória erényeit, az otthon falain belül gyakorolja: gyermeket nevel; a családot, az állam ez őrhelyét védi és istápolja; munkájával, takarékoságával jólétet teremt.

E csoportról, a család érdekeinek természetes védőiről, statisztikai adatokkal nem tudunk szolgálni, a családanyák iskolázottságát igazoló 1900-as népszámlálási adatok nincsenek feldolgozva. Minthogy azonban a leányok iskolázása körül csak az utóbbi 10-15 év óta tanúsítanak a szülők kellő buzgalmat, alig tehető a mértékét megütők száma 35-40.000-nél többre.

A négy csoport számadatai szerint tehát 11 millió nő közül 200.000-nek kérünk szavazójogot.

A census, amelyre kérésünket alapítjuk, *a munka és az értelmiség*. Akik a családban, a társadalomban, a gazdasági, tudományos, vagy művészeti élet terén munkát teljesítenek és munkájukkal hozzájárulnak az állam fenntartásához, azoknak, mint akik az állam törvényeinek engedelmeskedni tartoznak, ha beigazoltan elég értelmesek, hogy a törvényhozásra is befolyást gyakorolhassanak, méltányos megadni az arra való jogosultságot.

A nő ezidőszert a családban, az ipar, a kereskedelem, a tanítás, az adminisztráció terén nemcsak hasznos és értékes, hanem már nélkülözhetetlen munkása az államnak és a társadalomnak.

Lelkiismeretesen latolgattuk és megfontoltuk a kérdést: ha egyelőre csak a legértelmesebb és életfelfogás tekintetében legérettebb elem, amely most már komolyan érzi annak hiányát, kapja meg a politikai jogot, a női választójog hatása tekintetében csak jót várhatunk.

Elsősorban, hogy a nő szociális felelősségérzete megszilárdul, hogy igyekezni fog mélyebb belátással és nagyobb tudással állást foglalni a család, a társadalom, az állam sorsát eldöntő kérdésekben. Hogy a ma még közömbös nők lelkében fel fog ébredni a cselekvő altruizmus; hogy a jó módban levő önzőket bele fogja vonni a közös nagy társadalmi munkába és megértik majd, hogy amit akarsz, hogy veled cselekedjenek, azt cselekedd másokkal.

Ami pedig a női választójognak a messzebb jövőben várható hatását illeti, arról körülményesen tájékoztatnak azok az országok, amelyekben a nő 10, 20, 30 és 50 év óta e jog birtokában van. Hosszú sora a szociális törvényeknek bizonyít a mellett, hogy a nő a természet-től vele adott és őt a férfitől megkülönböztető altruistikus dispozióját bele tudta vinni a köztudatba.

A múlt évben értékes deklarációt küldöttek az Ausztráliai Egyesült-Államok törvényhozó testületei. Az I. C. W. minden N. C-jának, így az M. N. Sz.-nek is.

mint ama Világszövetség magyar tagjának. E kijelentések így szólnak:

„Az országgyűlés kinyilatkoztatja, hogy a nők szavazati joga, melyet 16 év óta gyakorolnak Ausztrália különböző államaiban és 9 év óta a Föderációban, teljesen igazolta híveinek várakozását és megcáfolta ellenzőinek félelmét. A nők fokozatosan megértették azt a nagy felelősséget, amely a közjő tekintetében az ő vállalkra is nehezedik; a szociális és a családra vonatkozó törvényhozás sürgősségét országszerte beláttatták. A tapasztalat meggyőzte az országgyűlést arról, hogy a női választójog nem egyéb, mint annak a metódusnak a politikában való alkalmazása, amely a család körében is a legeredményesebb: t. i. a férfinak és a nőnek közös munkája az egyénért és a közösségért.”

A Senatus deklarációja pedig így szól:

„A Senatus vallja, hogy a választójog kiterjesztése a nőkre úgy az államok, mint a Föderáció parlamentjei számára a legkedvezőbb eredménnyel jár. Jobb rendet hozott a választásokba. Az utolsó választásoknál a nők aránylag nagyobb számmal szavaztak, mint a férfiak. A törvényhozás nagyobb fontosságot tulajdonított, a nőket és a gyermekeket illető kérdéseknek, bár a nők maguk sohasem erőltették azokat, ha általánosabb érdekű kérdésekről volt szó. A nemzeti védelem és a Föderáció érdeke iránt ugyanolyan előrelátást és ítélőképességet tanúsítottak, mint a férfiak. Miután a női szavazati jognak csak jó következményei voltak, bár ellenzői a legrosszabaktól tartottak, szívvel-lélekkel ajánljuk mindazon nemzeteknek, amelyeknek népképviselői kormányuk van, adják meg a nőknek a választójogot.”

A M. N. Sz. is, amelyet idehaza, mint általában az I C W.-t világszerte konzervatív női szövetségnek tartanak, elérkezettnek látja az időt, hogy a magyar kormánytól és a magyar törvényhozástól a méltányosság nevében és hazánk történetének gyönyörű tanúságaira való hivatkozással, melyek szerint alkotmányunk fejlődését és átalakulását nem előzték meg forradalmak, a jog nélkül valóknak, jogot jóformán kérniök sem kellett, a törvényhozás megérezte, hogy az idők teljessége megérett, a kiváltságos osztályok önként osztották meg jogikat az eladdig jog nélkül valókkal. A magyar törvényhozásnak eme, Európában páratlan, tradíciójába vetett szilárd bizalommal kérjük a M. N. Sz.-t alkotó egyesületek összes tagjainak, 40.000-nél több magyar nő nevében, méltánylást érdemlő, alázatos kérésünk teljesítését.

GLOSSZÁK.

Adatok. A szociáldemokrata párt asszonyait eltiltotta a nők választójogáért folyó harcban való részvételtől, mert szerinte a proletárnőt nem füzi érdek a többi asszonyhoz, önmagára nézve azonban egész más törvényeket állított fel.

„A magyar nemzet átkos egyenletlenségének vége, írja Búza Barna a Magyarország „Károlyi és Garbai” című vezércikkében (júl. 12-én). „a nemzet egységének, a társadalmi osztályok megértő közeledésének, szebb

jövővel biztató látványának” nevezi azt, hogy „a magyar földbirtokos és a magyar munkás egy zászló alatt van s nem áll ellenségül szemben egymással.”

Akit „a nemzet jobb jövője lelkesít, annak részére alig lehet látvány ennél kedvesebb és gyönyörködtetőbb. S annak alig lehet forróbb kívánsága, mint hogy ez az örvedetes megértés maradjon meg, erősödjék, váljék az egész nemzetben általánossá s legyen alkotója új koroknak, új életnek, egy szabad, boldog, új Magyarországának.”

„Egyformán dicsősége lesz ez mindig a Károlyiaknak s a Garbaiaknak, a magyar birtokosoknak s a magyar munkásoknak. Dicsőségük, hogy felismertek a külön s talán ellentétes érdekeik felett álló közös nagy kötelességet. Dicsősége a magyar főúrnak, aki elmegy küzdeni azért, hogy a magyar munkásnak is olyan politikai joga legyen, mint neki van. S dicsősége a magyar munkásnak, hogy harcba száll az alkotmányunk az épségeért, amelyből ő eddig ki volt rekesztve.”

A politikai kettős erkölcsnek íme egy csinos dokumentuma; Garbainak szabad Károlyi Mihállyal egy táborban lenni, de Garbainénak nem szabad Károlyi Mihálynéval egy célért küzdeni.

Törvényhozóink erkölcsi. Egy röviddel ezelőtt ideggyógyintézetben, 34 éves korában elhalt vidéki földbirtokos hagyatékát 58 törvénytelen gyermek érdekében perelték. Ehhez nem kell kommentár. De a következőhöz sem: Az ereklyemúzeumáról híres gróf Kreith Béláról elmegyógyintézetbe való internálása alkalmából kiderült, hogy az 58 éves gróf tíz év előtt miniszteri engedéllyel elvett egy 13 éves leányt, akitől két gyermeke született. – Ez is köznapis történet: Sch. Sándor bajai halászmester Irma nevű tizenhétéves leánya tavaly szeptemberben a budapesti szülészeti klinikán gyermeket szült és azt a szabadkai állami gyermekmenhelyen helyezte el. Amikor itt érdeklődtek a gyermek származása iránt, a fiatal anya azt a megdöbbentő vallomást tette, hogy gyermekének atyja az ő édesapja. A gyermekmenhely port indított a tartásdíj miatt az apa ellen, aki a pör tárgyalásán beismerte, hogy viszonyt folytatott a leányával, de azt, hogy ő volna a gyermek apja: tagadta.

Gyermeknek a szülei mellett a helye. Ott bizony és nem is a központi háztartás szakemberektől vezetett bölcsődéjében, gyermekjátshelyén. Hiszen akkor nem olvashatnék reggelenként az efféle híreket:

„Palicsón a szerb búcsún a hitközség ingyenborából adtak a tízéves Csorkusa Milánnak annyit, hogy az alkoholmérgezésből szívszélhűdést kapott.” (VII. 19-én.)

„Grossart Jakab téglagyári munkás a mohácsi Emmert-féle téglagyár földmunkálatainál dolgozott. A magasabb partról leásott földtömeget tolokocsiba hánnya és elszállította. Vele volt Fülöp nevű négyéves kis fia is. Amikor egyik fordulónál visszatért, fiát a lezuhant földtömeg alatt találta. Mire kihúzta, már halott volt.” (VII. 17-én.)

„Ma reggel Jaksa Gáborné viceházmesterné, aki a Nefelejts-utca 50. szám alatt lakik, kiment a lakásából, hogy kaput nyisson s felügyelet nélkül hagyta öthónapos csecsemőjét, aki legurult az ágyról és az ágy előtt levő vízzel telt fazékba zuhant. Amikor Jaksáné visszatért a

lakásba, a csecsemő már a vízbe fulladt. A kis halottat a törvényszéki orvostani intézetbe szállították. (VII. 24-én.) „Gyarmati József postaszolga minden idejét a hivatalában kénytelen eltölteni, a feleségének is van elég dolga a ház körül, nem igen értek rá vigyázni a kis, nyolcesztendő Margitka leánykájukra. A kisleány mindennap kiszaladt az utcára és pajtásaival játszadozott. Vasárnap egy labdát kapott az apjától ajándékba; megvolt az öröm, egész nap azzal mulatott. Ma délután is a Jászberényi-út és a Füzér-utca sarkán labdázott, amikor az egyik gyerek erősebben hajította el a játékszert és a labda az úttestre esett. A kis Gyarmati Margit mindenről megfeledkezve, a kedves játékszer után szaladt. A nagy sietségben nem vette észre, hogy rohan feléje a 106-os közúti villamoskocsi. Abban a pillanatban, amikor elérte a játékot, a kerekek elkapták s maguk alá rántották. Már nem lehetett segíteni rajta. Mire a mentők megérkeztek, már kiszenvedett. A halottasházba szállították.”

A nő jogi helyzete a kulturáilamokban.

Írta: *Szegvári Sándorné.*

(Folytatás.)

A prostitúció reglementázását Dániában 1905-ben teljesen eltörölték.

Gondnok és *gyám* a dán nő épp olyan feltételek alatt lehet, mint a férfi.

Lehet orvos és ügyvéd. A vizsgát teológiából is leteheti, de papi állást még nem kap

Az idézett törvényekből is látjuk már, hogy Dánia törvénykezése fejlettebb, mint Európa legtöbb országáé s mind a mellett messze van még a tökéletességtől.

Dániát egy nagy ugrással *Norvégia* előzte meg, melynek rokon és hasonló a jogrendszere, de ahol a nők 1907-ben megkapták a politikai aktív és passzív választói, jogot is.

A nőkre nézve kedvező, egyáltalában modern szellemű specifikus *norvég* törvények a következők:

Ha a feleség férjét azért hagyta el, mert férje rosszul bánt vele, akkor *nem* köteles hozzá visszatérni. Férje pedig ebben az esetben sem kérheti a házasság felbontását.

A norvég jog különbséget tesz *separation* (válás) és *divorce* (a házasság felbontása) között. A válás megelőzi a házasság felbontását, ha a két fél megegyezik abban, hogy egymástól válni akarnak és a port mellőzni kívánják. *Ilyen esetben nem kötelesek okokat felhozni, minden nehézség nélkül megkapják a válást.* Ha a felek egy évig elválva éltek, akkor *mindkét fél kívánságára* a házasságot felbontottnak nyilvánítják.

Ha nem kívánja mindkét fél, akkor csak 2 évi válás után nyilvánítják felbontottnak a házasságot.

Okokat felhozni, bizonyítani abban az esetben kell, ha csak az egyik fél kívánja a házasság felbontását. Ezek az intézkedések mintaszerűek.

Míg egyrészt megkímélik a válni kívánó házaspárt ott, ahol erre nincs szükség, a válóper költségeitől és kellemetlenségeitől, másrészt bőven adnak alkalmat és időt meggondolatlan lépések jóvátételére.

A norvég nő kérheti a házasság felbontását többek között abban az esetben is, ha a férj a házasságkötés idejében veneriás betegségben szenvedett.

Ha a gyámhatóság a szülőket a gyermekek nevelésére alkalmatlanoknak találja, akkor megfoszthatok a szülői hatalomtól az apa épp úgy, mint az anya.

Anyjától és anyja rokonaitól a törvénytelen gyermek épp úgy örököl, mint a törvényes. (Hazánkban csak anyjától és anyai nagy szüleitől örököl, anyja oldalági rokonaitól nem.) Apjától a törvénytelen gyermek Norvégiában abban az esetben örököl, ha az apa a gyermeket nyilvánosan magáénak ismeri el.

A törvényes gyermekrésznek felét öröklí ez esetben apjától és az apai rokonoktól is ilyen arányban.

A norvég büntető törvény 4 hónapig terjedhető fogházzal bünteti azt a férfit, ki ok nélkül vonakodik elvenni azt a nőt, kinek házassági ígéretet tett és akit emellett elcsábított.

Norvégiában a nő előtt nyitva van valamennyi iskola. Az egyetemen valamennyi fakultáson teheti le vizsgáit.

Egyik legújabb törvényük szerint a legmagasabb állami hivatalokra is jogosult.

Mint *esküdt* bűnügyekben már i 905. óta működik Sajnálattal kell azonban konstatálnunk, hogy sem Dániában, sem Norvégiában nem jutott még érvényre az elv: egyenlő munkáért egyforma fizetős jár. *Ernny* világgossáig még az éjféli nap országában sem jutott a nőnek – idáig.

Politikai jogok birtokában azonban a norvég nők állanak Európában legközelebb ahhoz, hogy változtassanak a közfelfogáson, mely szerint a nő inferioris lény, kinek már női voltánál fogva kisebbek az igényei és női voltánál fogva kevesebb jövedelemre van joga.

Most rátérhetünk egy harmadik önámításra, melyben a nők egy bizonyos típusa szenved és melyet irgalmatlanul szétfosztogat ez a kis törvénygyűjtemény.

Vannak ugyanis asszonyok, kik azt vélik, hogy a *férfiak* általános, vagy nagyon kiterjesztett politikai joga, már magában *demokráciát* jelent.

Azt hiszik ezek, – tévesen – hogy a férfiak nagy tömegének, vagy akár minden nagykorú férfi választójoga alapján létrejött parlament igazi népképviselő, mely alkalmas arra, hogy az így kormányzott országban az összességnek a lehető legnagyobb jólétet, az egyénnek a lehető legnagyobb igazságosságot – ideális törvénykezést – biztosítson.

Azt hiszik továbbá rendesen ezek az asszonyok, hogy ha a férfiaknak az új joggal felruházott csoportjai beleszólnak az alkotmány sáncaiba, nemcsak a nő általános jogi helyzetén lesz első dolguk javítani, hanem haladéktalanul hozzá fognak látni ahhoz, hogy kikényszerítsék – elveik értelmében – a *polgárjogokat* is a nők számára, azokat a jogokat, melyeket ők olyan keservesen nélkülöztek, melyekért olyan elkeseredetten küzdöttek, melyekért romboltak és öltek.

A pszichológia csalthatatlan törvénye, a történelem minden tanítása, nem volt – eddig – képes ezt a rögeszmét valamennyi női agyból kipusztítani.

Az új szavazók és az új törvényhozók pedig –

erre tanít bennünket az I. C. W. törvénygyűjteménye – ha csak nagy és politikai aszpirációktól áthatott női szervezkedések nem kényszerítették rá őket, mitsem törődtek, még saját osztályuk nőinek bajaival és sérelmeivel sem.

A legekleltársabb példa erre nézve *Franciaország*, a férfiszabadság klasszikus hazája, ahol a férfiak már évtizedek óta gyakorolják általánosan e polgárjogokat, parlamentáris uralom mellett.

Házasságjoguk – amint már idéztük – emberi önállóságától teljesen megfosztja, valósággal lenyűgözi a feleséget.

A férfihatalom oly nagy és oly elismert, hogy a francia jogszokás, bizonyos esetekben, még a feleség meggyilkolását is megbocsáthatónak találja.

A törvénytelen gyermeknek és ebből kifolyólag anyjának helyzete az utolsó időkig a lehető legrosszabb volt. Ismeretes a Code Napoleon hírhedt 340. §-a; La recherche de la paternité est interdite. A törvényt néhány év előtt módosították, ez év júniusában törölték csak el egészen a francia anyaországra nézve. A kolóniákban – részben – még továbbra is fenmaradtak a régi intézkedések. Legalább a színes nőkkel szemben fenn akarják tartani a férfiak maguk számára az igazságot arculító nemi privilégiumot. A törvény 3. §-a továbbá a következő intézkedést tartalmazza: A polgári bíró apaság pörben, ha a felperesnél rosszhiszeműséget konstatál, fel van jogosítva a francia büntető törvénykönyv 400. §-át alkalmazni, mely a zsarolásra vonatkozik. Azaz elítélheti a felperes anyát 1-5 évig terjedhető fegyházra. Nagyon kérdéses, vajjon ilyen törvény mellett lesz-e sok anyának bátorsága gyermeke igazáért síkra szállni? Leri erről a reformról is, hogy létrehozásában nem működtek közre azok képviselői, kiket ennek a törvénynek igazságtalansága oly fájdalmasan sújt.

(Folytatjuk)

Nők felfedező úton.

Írta: *Charlotte Ulmann, Eisenach.*

Teremts magadnak nagy gondolatokat, ha érzed, hogy az élet kicsiségei nyomasztólag hatnak rád. ha énedet le akarják nyűgözni én lelkedet békóba akarják szorítani . . .

A föld felfedezésének történetében sok olyan tudnivaló férfiú nevével találkozunk, akik a tudomány szolgálatában nekiindultak és mérhetlen nélkülözések és fáradságok közt a halál régióit közelítették meg s kiket ezen úttjokban az asszonyuk kísért, kitartva oldalukon minden veszélyben és megpróbáltatásban.

A nőt jellemző áldozatkészségnél, személyes bátorságnál, kitartásánál, türelménél és a testi szenvedések elviselésében tanúsított szívósságánál fogva természetes és érthető, hogy a nő ezeknél az utazásoknál is kitart férje mellett. Már 1753-ban volt az északsarki felfedező útnak női áldozata, az orosz Anna Prontsicseff személyében. Férjének jutott a feladat, hogy Szibériát beutazza, amikor az oroszok elfoglalták Észak-Ázsiát. Fialat felesége elkísérte őt. A telet a 72. foknál töltötte az expedíció. Amikor az élelmet szállító hajó tönkrement, a legénység

nagy része és Anna Prontsicseff is áldozatul esett a nélkülözéseknek.

Livingstone, az újabb idők legismertebb és legtöbb érdemeket szerzett felfedezőinek egyike is lelkesedéssel beszél arról a hatásról, melyet felesége csodálatos bátorsága egész környezetére tett, amikor Afrikát átutazták. Az akkori rendkívüli módon fáradságos és nehéz felfedező utazás minden viszontagságát hősiiesen tűrte férje oldalán, míg végre is az egészségtelen klíma őt is elpusztította.

Bullack-Workmann asszony férjével a Himalája csúcsát mászta meg, ami a Mont-Blanc megmászásához viszonyítva, hasonlíthatatlanul nehezebb és fáradságosabb dolog. A levegő oly ritka ebben a magasságban, hogy az alvást lehetetlenné teszi. Éppen ezért mindaddig még senki sem kísérelte meg ezen ismeretlen magasság megközelítését. Félelem nélkül, szívóssággal és telve tudásvágygal követte mégis férjét a már nem fiatal, ötven év körüli nő.

Az orosz Potonin és a magyar Újfalvy is nejeik kíséretében járták be Közép-Ázsia homokpusztáit. Potonin asszony meghalt az úton, miután kétszer átutazta Mongolországot, de a párisi születésű Újfalvyné szerencsésen hazakerült Tibetből s úti élményeit nagyon vonzóan meg is örökölte.

Peary asszony egy amerikai/északsarki felfedező útra kísérte el férjét s 15 km.-rel közelebb is jutottak az északi sarkhoz, mint Fritjof Nansen. Wilhelmine Rasmussen pedig fivérével, a híres dán sarkutazóval Grönland olyan vidékeit járta be, hova még európai ember nem tette a lábát. S a felfedező utasok mind csak elismeréssel beszéltek a nők bátorságáról és kitartásáról, melyeket az ilyen tanulmányutak erősen próbára tesznek.

De csak a legújabb időben találkozunk az önállóan felfedező útra induló nők típusával, akik egy-egy expedíciót vezetnek, a földet bejárják s annak ismeretlen titkai után kutatnak minden férfisegítség nélkül.

Egy bajor hercegnő volt egyike az elsőeknek, aki vagy tíz év előtt a brazíliai trópusok felkutatása körül szerzett magának érdemeket. A nagy erélyű nőt szülővárosa, München az egyetem díszdoktorává, a bajor királyi tudományos akadémia pedig tiszteleti tagjává választotta.

Trensch-Scheldon asszony pedig, aki vagyonos özvegy és orvosdoktor volt, Német Kelet-Afrikát utazta be többször s mint orvos, a benszülöttek bizalmát is megnyerte. Bátorsága és határozottsága oly nagy volt, hogy még a legvadabb törzseket is meglátogatta, nem törődve a német hatóságok figyelmeztetésével, kik vállalkozásának veszedelmességére intették. A bátor asszony azonban fellépésének biztosságával és egyéni méltóságával annyira tudott a vadaknak imponálni, hogy azok benne földöntúli hatalmat láttak és sértetlenül hagyták.

Egy szép fiatal és gazdag hollandus nő, Alexine Tinne is számos felfedező utat tett és tanulmányai a földrajzi ismeretek gazdagításához tetemesen hozzájárultak. Nagy tetterő és rendíthetetlen elhatározás jellemezték ezt a fiatal nőt, kit az afrikai benszülöttek szépségéért égi látománynak tartottak, de akit pénzvágyból 29 éves korában végül mégis megöltek. Expedíciójának komoly,

tudományos súlyt akkép adott e tudni és tenni vágyó leány, hogy Petermann, Henglin és dr. Stendner természettudósokat felszólította a csatlakozásra. Az összes költségeket ő viselte s Buston szerint évenként 120.000 márkát áldozott e célra. A klíma által okozott szenvedések dacára is messze behatolt Afrikába. A tudomány kegyelettel őrzi meg ennek a nagyszű és nagyszívű asszonynak az emlékét.

Bischof asszony, kit mint írónót Izabella Bird név alatt ismernek, Kelet-Ázsiában, Koreában, Kínában és Perzsiában tett nagy utakat. Különösen eredményes volt tudományos szempontból Sz.-Chuan kínai tartományban tett utazása, ahol a mongol fanatizmus tetőpontján van.

A legelső utazók egyike azonban egy bécsi nő volt, Ida Pfeiffer, aki tizenhat évig utazott egyedül, néha még női kíséret nélkül is. Majdnem az egész földet beutazta olyan időben, 1842-1858 közt, amikor a közlekedési eszközök még a lehető legprimitívebbek voltak és sok olyan ma már ismert országban járt, ahova azelőtt még senki sem jutott. Állami oltalomban sem volt része, mely ma a felfedezőket mindenütt védi, ahová csak a művelt országok hatalma kiterjed.

Miután Palesztinát és Egyiptomot beutazta és Islandot is felkereste, első földkörüli útjára indult 1846-ban, mely Brazilián, Chilén, Tahitin és Perzsián keresztül vezette őt. Útjának tapasztalatai oly értékesek és eredményesek voltak, hogy az osztrák kormány 1851-ben újabb világkörüli útra küldte őt. Ekkor főleg a Szundaszigeteket, Borneo, Szumatra és Jávát tanulmányozta. Minden kíséret és fegyver nélkül ment a kannibálok közé. Egy ízben egy néger veszedelmesen megtámadta, aki ellen csak ernyőjével védekezett s már majdnem a néger késének áldozata lett, mikor az utolsó percben segítség érkezett. Később a hőslélkü asszony Madagaszkár szigetén hosszas fogságba került s az itt szenvedett viszontagságok annyira megviselték, hogy annak következtében halt meg. A bécsi földrajzi társaság második világútja után tiszteleti tagjává választotta. Útleírásai több kötetben jelentek meg Bécsben.

Anyagi eszközök, határozottság, a fizikai és lelki erőknél legnagyobb fokú feszültsége egyéni varázsszal kellett, hogy párosuljon e kiváló nőknél. Mindegyikük erős egyéniség volt, kik akaraterejüknek és egyéni hatalmuknak állandóan tudatában voltak s ez tette lehetővé az emberek s a természet feletti győzelmüket. A tudomány ezen ága is sokkal nagyobb teret nyit ma már a nőknek s a nagy áldozatok és veszélyek dacára is mindig fognak kitartóan és szívósan előre törekvő nők akadni, akik útra kelnek, hogy a növényi, állati és emberi élet újabb és eddig még ismeretlen adataival gazdagítsák a tudományt.

Fordította: Á. A.

Nők kereskedelmi szakoktatása Svájcban.

Írta: A. Junod, Bern.

I. Inaskodás. A Svájc kereskedelmében alkalmazott leányok nem voltak inasok a szó szoros értelmében. A svájci kereskedelmi egyesület központi titkárságának megállapításai szerint a női kereskedelmi alkalmazottak csak 10%-ának voltak tanulóévei.

Kereskedők tanulóéveire vonatkozó általános érvényű törvény még nincs Svájcban; most folyik egynek az előkészítése. Néhány kanton azonban már alkotott a maga számára idevágó törvényeket. Az újabbak ezek között nem tesznek különbséget a két nemhez tartozó kereskedő-inasok között. (Pl. Bern, Zürich, Luzern.) Leányok, akik elszegődtek kereskedő-inasoknak kötelesek a kereskedők továbbképző tanfolyamait látogatni és tanulóéveik végén inas-vizsgát tenni, ami a nevezett kantonokban általában kötelező. 1905-től 1910-ig 110 leány jelentkezett vizsga letételére s ezek közül 74-en szerezték is meg a képesítő bizonyítványt.

II. Kereskedők továbbképzése. Svájcban ez idő szerint 121 kereskedőket továbbképző iskola működik egyesületek vagy községek alapították őket államsegély igénybevételével. Kiadásaik Összege 1910-ben 789 811 franc volt, a miből 144.564 francot a kantonok, 111.550 francot a községek, 61.326 francot a kereskedő cégek, 167.907 francot tanulóik tandíjai, végül 276.611 francot az állam fedezett. Valamennyi ilyen iskola felveszi tanulói közé a leányokat is; 1910/11 iskolaév téli felében volt 3888 leánytanuló a 10.535 fiútanuló mellett.

A kereskedők továbbképző tanfolyamai eddig jobbára esti tanfolyamok voltak, nappaliakká való átalakításuk most van folyamatban. A svájci kereskedők egyesülete 1909/10-ben 2166 ilyen tanfolyamot rendezett s ezek közül 861-et az irodai órák idején.

A kereskedők továbbképző tanfolyamai főként nyelveket, kereskedelmi számtant, levelezést, könyvelést, kereskedelmi jogot, földrajzot, gyors- és gépirást tanítanak. A leányok maguk állapíthatják meg tanrendjüket, minthogy a tanonc-vizsga rájuk nem kötelező és többnyire nyelveket, levelezést, gyors- és gépirást tanulnak.

III. Kereskedelmi iskolák. Svájcban jelenleg 34 hivatalos, a szövetség szubvenciójában részesülő kereskedelmi iskola van. A szubvenciók összege 1910-ben 471.146 franc volt, ami az összes költségnek, 1,745.203 francnak, körülbelül egy negyede. A 34 iskolából 8 csak fiukat, 10 csak leányokat vesz fel, 16 pedig mindkét nembeli tanulókat. Tehát Svájcban 26 kereskedelmi iskolába járnak leányok. A tanítás tartama: 1 év, 1 iskolában (a 15-től a 16. évig); 2. év, 4 iskolában (a 15-től a 17. évig); 3. év, 16 iskolában (a 14. vagy 15-től a 17. vagy 18. évig); 4. év, 4 iskolában (a 14-től a 18. évig); 5. év, 1 iskolában (a 14-ről a 19. évig).

A vegyes iskolák többsége felsőbb kereskedelmi iskola, 3-5 éves tanítási idővel és 15-19 éves tanulókkal. Ezek az intézetek a szakképzés mellett általános műveltséget is igyekeznek nyújtani. Minél hosszabb a tanítás ideje, annál több jut belőle az általános műveltség elsajátítására.

A leányiskolák kevesebb súlyt fektetnek az általános műveltségre és idejük nagyobb részét levelezők és gépirók gyakorlati kiképzésére fordítják.

A vegyes iskolák tanterve a két nem számára ugyanaz, különösen az a vizsgák tárgyát képező rész.

A leányok kereskedelmi iskolái rendszeren más intézetekkel kapcsolatosak (reáliskolák, középiskolák stb.). Néhány magasabb vegyes és leány-kereskedelmi iskolai tanterv megtalálható Junod tanár értekezésében.

Tekintettel arra, hogy a leányok közül sok néhány év múlva a kereskedői pályát elhagyva, családot alapít, több kereskedelmi iskola (Biel, Bern, Freiburg stb.) elméleti és gyakorlati háztartástanból tanfolyamokat rendezett be.

1910/11, telében a svájci kereskedelmi iskoláknak 1228 nő tanulója volt, a kik közül 403 vegyes, 825 pedig leányiskolába járt.

Mindenütt, ahol a két nemhez tartozó növendékeket együtt tanítják, a felügyeletre hivatottak úgy találták, hogy ez a rendszer semmiféle hátrányos következményekkel nem jár, feltéve, hogy az iskolában a fegyelmezés jó s a felügyelet gondos.

Valamennyi kereskedelmi Iskola bizonyítványt vagy oklevelet ad legfelsőbb osztályának elvégzése után. Azoknak a kereskedelmi iskoláknak elvégzése, a melyek a szakképzés mellett az általános műveltségre is elegendő tekintettel vannak, a felsőiskolák kereskedelmi karába való felvételre képesít. Ezt a feltételt eddig főként a vegyes iskolák teljesítik.

A kereskedelmi iskolát végzett leányok gyakorlati tanuló évek nélkül azonnal fizetett állásokba jutnak; a végzett iskola tartama szerint 65-120 franc kezdőfizetéssel. A tanítók többnyire férfiak, de ahol nőket bíztak meg a tanítással (csak a kizárólag leányok számára való iskolák némelyikében), a nők is szép eredményeket értek el.

IV. Kereskedelmi főiskolák. Zürich, Freiburg, Neuenburg és Lausanne egyetemien van ezidő szerint kereskedelmi fakultás. 1912. tavaszán a berni főiskola is kap ilyen kiegészítést. Említendő St. Gallen kereskedelmi főiskolája, a legrégebbi maga nemében. Mindezek a főiskolai tanulmányok mindkét nem számára egyenlő feltételek mellett hozzáférhetők. 1910/11. telében 12 nő látogatta a főiskolák kereskedelmi szakelőadásait.

V. Különfélék. A svájci kereskedők egyesületének állasközvetítő irodái félve a konkurenciától, nőket nem helyeznek el. De a legjobb kereskedelmi iskola elvállalja az állasközvetítést kilépő növendékei számára. Általában véve a végzett növendéklányok könnyen jutnak álláshoz; néha még nagyobb is a kereslet a kínálatnál.

1908-ban Zürichben az irodákban és a kereskedelemben alkalmazott nők szövetsége női kereskedelmi alkalmazottak számára állasközvetítő, irodát állított fel, melynek forgalma évről-évre nő.

E szövetségen kívül még a zürichi kereskedelmi iskola volt növendékeinek is van egy 1911-ben alapított 310 tagú egyesülete, melynek hivatalos lapja „Élet és iskola” cím alatt évnegyedenként jelenik meg.

SZEMLE.

A választójogi küzdelem néhány adata.

A sajtó április óta sejteti, június óta hirdeti a kormány szándékát, hogy választójogot ad a nőknek. Július közepén a férfiliga a nők választójoga érdekében kérvényt nyújt be a kormányhoz. Július 30-án a Feministák Egyesülete nyújt be kérvényt. Augusztus 2-án a Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének választójogi szakosztálya elhatározza, hogy kérvényt nyújt be a nők választójoga érdekében a kormányhoz. Augusztus 16-án az említett három testület képviselőivel tárgyal a miniszterelnök. Augusztus -án Szemere Miklós riadót fúj a nők választójoga mellett. Augusztus 26-án a Feministák Egyesülete felszólítja az összes pártok vezérfőfőit a nők választójoga dolgában való megegyezésre. Szeptember elsején a Feministák Egyesülete és a férfiliga közös átiratban fordulnak a parlamentben képviselt összes pártokhoz a nők választójogában megegyező bizottságba való delegálás és a nők választójogának az új ellenzéki választójogi tervbe való felvétele érdekében.

Augusztus másodika. A magyar nő mozgalomnak ünnepi dátuma ez a nap, amilyen a Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének választójogi szakosztálya elhatározta, hogy kérvénnyel fordul a kormányhoz a nők választójoga érdekében. Bár követeléseinken messze alul marad annak mértéke, amit a Nőszövetség kér, mégis lelkes örömmel üdvözljük a Szövetséget azon a vonalon, mely végcéljaink irányába visz. Most legalább egy arcvonalban állunk célunk felé.

Férfiliga a nők választójoga érdekében. A férfiliga augusztus folyamán élénken részt vett a nők választójogáért folyó mozgalomban. Alaposan megindokolt kérvénnyel fordult a kormányhoz, a nők számára a választójogot ugyanazt a mértékét kérve, amelyet a férfiaknak is meg fognak adni. A liga elnöke, dr. Dirner Gusztáv Feministák Egyesülete és a Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége képviselői társaságában tiszteltet a miniszterelnöknél. A liga a Feministák Egyesületével közös akcióban iparkodik az összes pártokat a nők választójoga dolgában pártközi egyezségekre bírni. E nagy munkát és fáradságot igénylő akció köti le ezidő szerint a ligát, a mely felszólítja az ország férfait, hogy belépésükkel támogassák munkáját.

Az egyenlőség ellen. Midőn július 4-én a radikális állami tanítók küldöttsége a minisztériumban a népoktatási ügyosztály vezetője, Neiszer miniszteri osztálytanácsos előtt tiszteltet, a küldöttség egyik tanítónő-tagja azzal a kérdéssel fordult a tanácsoshoz, igaz-e, hogy a fizetési tervezetben a tanítónők részére kevesebb fizetés van megállapítva s ha igaz, mi oka e megkülönböztetésnek? A tanácsos azt felelte, hogy ez megmáshatatlannal elhatározás, még pedig azért, mert a nőket 14 éves

korokban veszik be a képzőbe, a férfiakat pedig csak 15. életévük betöltése után; így a nők 18, a fiúk csak 9 éves korukban végzik a képzőt, tehát egy évvel később, mint a lányok. Ez a kijelentés vasos tévedésen alapul Tessék megnézni a tanítók hivatalos közlönyének, a „Néptanítók Lapja”-nak f. évi április 25. iki számát, amely a budapesti, kúmfélegyházai, csurgói áll. *férfi* képzők s a sepsiszentgyörgyi áll. *nőképző* felvételi hirdetéseit közli. Ugy a *férfi*-, mint a *nőképző*be 18. évüket betöltött ifjakat, illetve lányokat vesznek fél, e szerint úgy a *férfi*-, mint a *nőtanító* 18 éves korában kapja meg a tanítói oklevelet.

A női ügyvédek Olaszországban. A livornói ügyvédi kamara egyhangúlag megengedte, hogy Modighoni asszony a gyakorló ügyvédek lajstromába fölvetessék. Rómában pedig Teresia Labriolát, a jogfilozófia egyetemi tanárát, a nők választójogi szövetségének egyik vezetőjét vették fel az ügyvédi lajstromba. Prof. Labriola a jövő évi kongresszusra eljön. Részvételét már bejelentette.

Az amerikai Woman's Journal. Az amerikai nőmozgalomnak hatalmas orgánuma örömmel közli a Feministák Egyesülete levelét, melyben az az Ohióban aratott sikerhez gratulál és kiemeli, hogy kettős okból örül a sikernek, mert egyrészt az Egyesült-Államok rohamos közeledése az összes amerikai nők egyenjogúsításához a különböző országok küzdelmét is előnyösen befolyásolja, másrészt mert a választójogi üdvös eredményeiről való beszámolás nagyban fogja emelni az 1915-ban Budapesten tartandó Nemzetközi Választójogi Kongresszus sikerét. Végül reményét fejezi ki, hogy a szavazatra jogosított nők közül minél többen részt vesznek a kongresszuson.

Kenyerkereső nők Angliában. „Statisztika a nők életéről és munkájáról” címen egy angol asszony, Mrs Hutchins, előadást tartott, melyben megállapította, hogy az összes lakosságból, vagyis 16,799 000-ból 3,970 000 (tehát 23%) nő önállóan tartja fenn magát. Ezeknek körülbelül harmada gyárakban és műhelyekben van alkalmazva és több mint 1½ millió házi szolgálatban.

Nőmozgalom Indiában. Coma Rustomjee asszony férjével, ki az indiai kormányt képviseli, az Egyesült-Államokat *utazza* be s nyilatkozott az indiai nőmozgalomról. O is szilárd híve a nők egyenjogúsításának. Bombayban, mint mondja, van egy 500 tagból álló női klub.

A cselédkérdés Finnországban. A finnországi házialkalmazottak szervezete hatodik kongresszusát Wiborgban tartotta. A napirend egyik fontos kérdése a házialkalmazottak munkájának szabályozása volt. Tekintettel azokra a nehézségekre, amelyek felmerülnek, mikor a háztartási munkát az iparihoz hasonlóan kívánják szabályozni, holott épen az önkényes munkafeltételekből erednek a szinte elviselhetetlen állapotok, a kongresszus írásbeli szerződések kötését ajánlotta tagjainak és egy ilyen szerződési sémát ki is dolgoztatott. A munkaidő eszerint reggel 6 órakor kezdődik és esti 9 órán túl nem terjedhet. Ezen határokon belül 10 óras munkaidő tartandó be. Minden esti 9 órán túl tartó munka, éjjeli munka is külön díjazandó, óránként 25 Pfenningtől fölfelé. A vasárnap délutáni szabadságon kívül még a csütörtök délután is legyen szabad 4 órától fogva. Ahol két vagy több cseléd van, a vasárnapi munkákat úgy kell beosztani, hogy az alkalmazottak felváltva, minden második vagy harmadik vasárnap egész nap szabadok legyenek. Május 1-ének délutánja is szabad legyen az alkalmazottak számára, úgyszintén a választások napjának délutánja, hogy a házi alkalmazottak eleget tehessenek polgári kötelességüknek. Azok a házialkalmazottak, akik legalább is 6 hónapig állnak egy család szolgálatában, igényt tarthassanak nyáron 14 napi szünetre, amely idő alatt teljes bért és napi 1 M. ellátási pénzt kapjanak. Ugyancsak igényt tarthatnak egészséges lakószobákra, külön a *férfi* és külön a *nőalkalmazottak* számára és bő-

séges, jó ellátásra. A 14 napos felmondási idő a szolgálatban levők és szolgálatot adók által egyaránt betartandó. Női egyetemi hallgatók Franciaországban. A francia egyetemeken és főiskolákon a januári számlálás szerint összesen 3915 nőhallgató volt, akik közül 1796 külföldi Legnagyobb számmal az oroszok voltak képviselve, akik közül 317-en csak a párisi egyetemre voltak beírva. Ugyanott 4 török és 4 román nő is volt beírva. A párisi egyetem hallgatói közül 36-an jogot, 21-en orvostudományt, 596-an filozófiát és 17-i-an természet-tudományokat hallgattak.

Szerkesztő üzenetei.

Népszava olvasó. Gyanúsítások, rágalmak és piszkolódások ellen az ember addig hadakozik, amíg reménye van rá, hogy az igazságnak meg tudja téríteni az embereket. Az abszolút és l'art pour l'art rosszakarattal szemben azonban az ember vétekezik ügye ellen, ha energiákat von meg tőle meddő kísérletek végnélküli megismétlésére. A moral insanity, úgy látszik, gyógyíthatatlan betegség.

Szárnypróbálgatás.

(Plakát-sandwich-nők.)

Írta: Evelyn Sharp, London.

„Azt hiszem, jó volna, ha már indulnánk”, nyögte ki a vörös ruhás magas nő.

„Igazán nem értem, miért vesztegelünk itt oly soká”, sóhajtotta a zöld ruhás leány.

„Gyerünk!” szölt egy harmadik, tüntetve bátorságával, melyet aligha érzett.

Egyikünk sem indult. Mindenféle ürügy alatt húztuk-halasztottuk, bár tízen voltunk együtt a *sutfrage-boltban*, egy számunkra föntartott, meglehetősen szűk helyen összezsúfolva. A legtöbb ember, kinek nyugalmas életét sohasem zavarta meg egy nagy eszme keresztülvitelének forró vágya, bizonyára lehetlennék tartotta volna e napot gyűlés hirdető körsétánkra, még ha az a lázongó nők albert-halli gyűlése érdekében történnék is. Erős északnyugati szél, a jólismert londoni eső, vas-tag sár az utcákon, bizony nem lehet oly csábító, hogy egy csapat, tulajdonképpen félénk nő – elől-hátul plakátokkal körülaggatva – szívesen járja be a konvencionális kensingtoni negyed utcáit. Talán ha nem vagyunk oly félnékek, elhalasztottuk volna a felvonulást, de a legnagyobb félelem, a melylyel a lázadó nőnek meg kell küzdenie, a gyávaság látszatától való félelem. Ezért nem maradt más hátra, mint indulni.

„Sohasem tudtam eddig átérezni egy bajvívó lovagnak helyzetét, de most már tisztában vagyok vele”, jegyezte meg költőnő társunk, mialatt hiába erőlködött kezeit a plakát kötelékeiből kiszabadítani, hogy kalapja elgömbült karimáját megigazítsa. „Ha valaki, vagy valami kivetne bennünket a nyeregből, hogy a fübe harapnánk tőle – ugye, ezt csinálták egymással a középkor lovagjai? – nekünk is hanyatfekve kellene várnunk, míg valaki felszed bennünket”

„Egész némajáték-alaknak érzem magamat”, szölt másvalaki és folyton forgolódott, hogy a tükörben teljes alakját láthassa. „Sohasem fogok ehhez az öltözékhez hozzászokni,” tette hozzá leverten, miközben lesöpört a pultról egy rakás rőpiratot. Bűnbánó tehetetlenséggel kellett néznie, hogy az üzlet titkára felszedi őket a földről.

„Ha nem sietnek” – jegyezte meg a titkár tréfásan – „semmi sem marad meg a helyén.”

„De hát mire is várunk? – kérdezte a zöldruhás leány és erőlködött, hogy hangja türelmetlen színezetű legyen.

„A bátorságra,” vallotta be a bíborruhás komoran.

„Oh, ostobaság!” felelt erre költőnő társunk, bár ő sem ment közelebb az ajtóhoz. „Gondoljanak csak George Herbert szavaira:

„Isten lelkednek merész szárnyakat adott; de ne tömd tollait ágyadba, hogy a csúf időket átaludd vele.”

Mindnyájan igyekeztünk George Herbertre gondolni, de őszintén megvallva, hiába.

„Nem vagyok képes másra gondolni, mint a rossz időre és kensingtoni ismerőseimre” – jelentette ki a magas nő tompán, de határozottan és ezzel – mindnyájunk érzelmét tolmácsolta.

„Azt hiszi talán, hogy kensingtoni ismerőseink ezekben az izékben felismernek bennünket?” kérdezte valaki egy ihletett pillanatában, a bennünket minden oldalról befedő plakátokra utalva, és ezen felvidító lehetőség hatása alatt sietve sorakoztunk és nekivágtunk az útnak.

Egy szomszédos fiókegyesület titkára, aki azért jött, hogy önkénteseket toborozzon nálunk a kerületében rendezendő plakát-felvonulásra, nyomatékosan kijelentette a sorakozásnál, hogy igen fontos, hogy a legjobban öltözött hölgyek kerüljenek melléje. Azonban sem ez, sem az első megjegyzések az utcán nem hatottak ránk.

„Na, hölgyeim, önök úgy látszik, nem sokat törődnek külsejükkal,” fogadott bennünket az utca. Más alkalommal talán még megvigasztalt volna bennünket ez, mert csodálkozás rejlett a szavak mögött. De sokkal inkább hatott ránk az a megjegyzés, melyet egy hölgy tett, aki lángvörös kalapot és olyan blúzt viselt, amelyben egyikünk sem merészkedett volna az utcára, még olyan pompás ifjú kíséretében sem, mint akinek ő karjába kapaszkodott, mikor odakiáltotta:

„Hogy nem sül ki a szemük!”

Erre már könnyű volt nevetni és továbbhaladni és élvezni a helyzet humorát. Azonban az első félórán nem igen bírtunk másvalal törődni, mint a közlekedéssel. Bármily magasztos érzés valamely ügyért szenvedni, mégis nehéz ezt – plakátokkal felmálházva – megtenni, különösen akkor, ha az ember folyton arra gondol, hogy egy száguldó motor-omnibusz hátulról elgázolja. Idővel bizonyára elsajátítottuk volna a professzionista plakáthordozó könnyed, hetvenkedő modorát, dacára, hogy az igazi plakátos ember soha sincs kitéve minden biciklin ülő inasgyerek szemtelen gázolási kísérletének. Ily körülmények között járásunk legkevésbé sem hasonlított a professzionista plakáthordozó hanyag sétájához. Minden lelkiismeretes erőlködésünk ellenére, hogy a kimért távolságot egymás között betartsuk, egyikünk sem bírt ellenállni a vágnak, hogy utóli ne érje az előtte haladó társát és mivel maga a vezetőnk, a bíborruhás magas nő csak azt kívánta, hogy minél gyorsabban járjuk be az előírt utat, oly lélekszakadva röttük az utcákat, hogy csak akik utánunk szaladtak, tudták elolvasni a hátunkra akasztott hirdetést. Mindenki sejtette azonban, hogy mi járatban vagyunk.

„A suffragettek! Odanézzetek!” bögött egy omnibusz-kocsis.

„Miért ne?” válaszolt egy lovagias bérkocsis a bakról. „Miért ne legyen Mrs. Pankhurstnek választójoga, mint magának és nekem?” És amint elhaladtunk mellette, harciasán ordító hangját édeskés lágyra változtatva, bizalmasan közölte velünk: „Az egész négykerekű ipar az önök pártján van, hölgyeim.”

Egyszerre forgalmi akadály miatt meg kellett állnunk és így sietve közölhattük egymással tapasztalatainkat.

„Nem is olyan kellemetlen, mint hittem volna” szökött a költőnk a négykerekű ipar képviselőjének megjegyzésén felvidulva.

A zöldruhás leány hangulatán azonban még ez sem változtatott. „Kétségbeejtően elszomorít az a tudat” – szökött érzékeny hangon – „hogy vannak emberek, kik nem is valamely ügy iránti lelkesedésből, hanem a megélhetésért végzik ezt a munkát.”

A zöldruhás leány szentimentális természetű volt. Egyszer fél napig választójogi lapot árult az utcán és azóta, ha valami házalót lát, nem bírja megállni, hogy ne vásároljon tőle egyet-mást, úgy hogy lakása egész raktára a szabadalmazott nyársaknak, csont inggomboknak és mozgófejű, bizonytalan célokra alkalmas sulykolóknak. Legújabbán szentül meg volt győződve róla, hogy az összes reklámemberrel szoros lelki rokonság fűzi össze, bár az első, akivel találkozottunk, oldalbalökte őt. A zöldruhás mély, sajnálkozó pillantással igyekezett a plakátos embernek kemény sorsa iránti részvétét tudtára adni, amire az még sajnálkozóbban nézett vissza, de csak az egyik szemével, mert a másikkal kacsingatott raja. Erre a zöldruhás kételkedni kezdett a lelki rokonságban. Mi igyekeztünk – bár nem nagy sikerrel – megingott hitét helyreállítani, rámutatva arra, hogy a reklámember gúnyja valószínűleg onnan származott, hogy plakátjai rosszul vannak ráakasztva és hogy az egyik vállszalag kicsúszott csatjából.

Felvonulásunk legnagyobb sikerét egy kisgyereknél értük el. Mielőtt bennünket meglátott, békés, nyugodt baby volt; boldogan csapkodta Teddy-medvéjét kocsija oldalához. De amint közelébe értünk, libegő zászlókkal, himbálódzó plakátjainkkal, leejtette medvéjét és csodálkozásának adott kifejezést, melyet – költőnk kivételével – mindegyikünk így hallott: „Gá-gá-gá-gá-gá!” Költő társunk azonban fantasztá lévén, azt állította, hogy a baby egész érthetően kiáltja: „Hurrah! Választójogot a nőknek!” – mire a baby dajkája, ki kénytelen volt fehér pamutkezyűit bemocskolni, hogy a medvét a sárból kihalássza, haragos pillantásokat vetett költőnk felé.

„A fene egye meg ezeket az utálatos suff-

ragetteket!” szökött mérgesen, de látva a kisleány harcias arckifejezését, megbocsátottam neki; hiszen méltán aggódhatott a gyermek jövője felett.

Győzelmi mámorunk azonban hamar elpárolgott, mert alig hagytuk el a kis gyereket és dajkáját, mikor kocsma elé érve, egy gentleman kissé nehézkes kifejezőképességével tudomásunkra adta, hogy mi vagyunk nemünknek szégyenfoltjai.

„Mit akarnak ezek? Csak úgy százával kivonulnak az utcára, hogy mozogni sem lehet tőlük!” ordította azután dühösen.

A zöldruhás észrevette, hogy beszámíthatósága nem eléggé alkalmas arra, hogy vitakozzék vele, ezért sietve jött utánunk.

Végeredményben kirándulásunk mégis sikerrel végződött. Az a hölgy, aki nyíltan szemünkbe mondta véleményét, két kézzel nyúlt egy röpívünk után, mert *költőnk* mosolyától – aki nem hallotta megjegyzését és barátunknak nézte önagyságát – meglágyult a szíve. Találkoztunk pappal is, aki levett kalappal állt, míg elvonultunk előtte; volt egy szentimentalista, aki mindnyájunknak lelkére kötötte, hogy menjünk haza és törődjünk gyermekeinkkel és egyikünket őszinte kétségbeeséssel kérdezte: „Mit csinálna, ha ikrei születnének?” – és hogy végül ki ne felejtsük: egy messenger boy illő távolságból kurjantotta felénk: „Jogot akarnak? Abból nem lesz semmi Inkább macskáknak adok, mint maguknak!”

A láthatáron végre ismét feltűnt a választójogi bolt. A vörösruhás nő ekkor már annyira edzett volt mindenféle veszéllyel és meglepetéssel szemben, hogy barátságosan mosolygott a sarkon álló levélhordóra. Hiszen a támadások sokkal humorosabbak voltak, semhogy túlságosan szívünkre vettük volna őket. De mikor a tükörben megláttuk magunkat, össze kellett szedni a verítékkal szerzett bátorságunkat, nehogy elfogadjuk a bensőnkől feltörő szöveget, amely a látványra azt mondta, hogy győzelmünk inkább erkölcsi győzelem volt. Csapzott hajunk, görbe és elálló plakátjaink, sáros ruhánk és cipőnk megdöbentő látványt nyújtottak. Végre a múzsák leánya szívünkre kötötte, hogy forduljunk George Herberthez, vagy akár máshoz költői vigasztalásért.

E pillanatban azonban a levélhordó kiáltása csengett fülünkben.

„Választójogot a nőknek!” kiáltotta utánunk gúnyosan, mikor már jó messze voltunk egymástól. „Választójogot néhány gazdag hölgynek, csak ezt akarják maguk!”

Ugye, belátják, hogy ily körülmények között egészen kellemes volt, hogy valaki – ha tévedésből is – a gazdag és művelt osztályhoz tartozóknak nézett bennünket.

Fordította: P. N.

A Nők Választójogi Világszövetségének VII. Kongresszusa.

Budapest, 1913. június.

IRODA:
VII., ISTVÁN-ÚT 67.

A szerkesztésért felelős: POGÁNY PAULA.

Telefon: 117—58.

Sürgőnycím: SUFFRAGIUM

A kongresszus költségeihez újabb hozzájárultak:	
<i>Ágoston Péterné</i> , Nagyvárad (részlet)	10— K
<i>Dr. Berkovits Renéné</i> — Nagyvárad — gyűjtőívén: <i>Strickerné dr. Polányi Laura</i>	30— „
<i>Bertalan Vera</i> , Gödöllő — gyűjtőívén: N. N. 5—, R. Z. 2—	7— „
Budapest székesfőváros	5000— „
<i>Citrom Vilma</i> Marosvásárhely gyűjtőívén: <i>dr. Hints Zoltán</i> 2—, N. N. 1—, Fogadás 1—	4— „
<i>Miss Corbett</i> gyűjtőívén: <i>gróf Teleki Gyula és neje</i> 70—, <i>gróf Teleki László</i> 50—, <i>özv. gróf Teleki Sándorné</i> 50—	170— „
<i>Donát Ilonka</i> , Palánka	10— „
<i>Ifj. Elfer Edéné</i> , Balassagyarmat	9— „
<i>Hajóünnepélyre</i> utólag befolyt	12 50 „
<i>Huzella Gyuláné</i> , a szovátai előadásból	30— „
<i>Kende Malvin</i>	10— „
<i>Kopári Jenőné</i> , Marcali	25— „
<i>Dr. meyeri Megyeri Izidorné</i> gyűjtőívén: <i>dr. meyeri Megyeri Izidor</i> 100—, <i>Jánosi Engel Gyula</i> 20—, <i>Magyar Élelmiszer Hűtőház</i> 20—	140— „
<i>Molnár Viktorné</i> újabb adománya	100— „
<i>herceg Odescalchi Zuara</i>	100— „
<i>Perselygyűjtések</i> : <i>Adler Szeréna</i> 1 35, <i>Spitzer Józsefné</i> 15 66, <i>Spády Adél</i> 10 20, <i>Schnur Nelly</i> 3 88	30 54 „
<i>Schwimmer Franciska</i> gyűjtőívén: N. N. <i>Kaposvár</i> 33— <i>Tóth Teréz</i> borralójának felajánlása 3—	36— „
<i>Schwimmer Rózsa</i> gyűjtőívén; <i>Vogel Hugó Soábhgyi Corbett-előadás utólagos jöve delme</i>	37 50 „
<i>Tátrafüred</i> <i>Corbett-előadás jövedelme</i>	809 86 „
<i>Tátralomnici</i>	256— „
<i>Trencséntelep</i> <i>fürdőigazgatósága</i>	200— „
Eddigi gyűjtésünk	31.756.98 „
Összesen	38.794 88 K

Újult erővel, fokozott munkakedvvel köszöntjük az ősz. Friss energiával látunk hozzá az őszi propaganda előkészítéséhez, munkánkban segítséget és támogatást remélve minden egyes tagtárstól.

Munkánkat megkönnyíthetik azzal is, ha gyűjtésük eredményeiről késedelem nélkül számolnak be. Kérjük tehát mindazokat, kik akár perselygyűjtésüket, akár a gyűjtőívükön jelezett összegeket még nem jelentették be, későbbi torlódások elkerülése céljából tegyék ezt már most meg.

Anyagi eszközeink gyarapítása munkánk sikerének egyik fontos biztosítéka, járuljon mindenki gyűjtésével, adományával hozzá!

Beszámoló.

Július 31-én Tátrafüreden folytatta kedves vendégünk, *Miss Cicely Corbett* előadási sorozatát a *Radnay Árpádné* rendezte parkünnepély keretében. A fényes sikerrel végződött ünnepély és előadás rendezéséért köszönetet mondunk e helyütt is *Radnaynének*, úgyszintén *rácalmást Pajzs Gyuláné* is, aki segítőtársa volt az ünnepély előkészítésében.

Augusztus 3-án *Tátralomnic*on, a *Palace*-szálló termében rendezte *gróf Pejacsevich Katinka*, a *művészbizottság elnöke* *Miss Corbett* utolsó előadását. Itt is,

mint *Tátrafüreden*, nagyszámú előkelő közönség hallgatta végig az ifjú agitátor fejtegetéseit, amelyek sok hívet és barátot hódítottak meg ez alkalommal is mozgalmunk számára. *Miss Corbett* szeptember 7-én távozott *Újtátrafüred*ről, ahol elnökünknek, *gróf Teleki Sándorné*nek vendégszeretettel élvezte. A magyar asszonyok hálával és köszönettel adóznak kedves bajtársuknak önfeláldozás számba menő segítségével. Nyári pihenőjét megszakítva, jött el hozzánk, hogy heteken át szakadatlanul dolgozzék nálunk is azon ügyért, amelynek érdekében 27 ország asszonyai látogatnak el hozzánk 1913. június havában!

Augusztus 8-án *Szováta-fürdőn Huzella Gyuláné*, a nagyváradi feministák egyesületének elnöke tartott előadást a kongresszusról.

Augusztus 8-án *Abbáziában ifj. Elfer Edéné* és *Schwimmer Franciska* rendeztek előadást a kongresszus érdekében. Előadó: *Schwimmer Rózsa* volt.

Augusztus 21-én pedig *Glücklich Vilma Veldesben* szép számú közönség jelenlétében ismertette a kongresszus céljait és hívta meg a közönségeta budapesti meetingre. A fényesen sikerült előadást *Opler Elza* rendezte.

Amint a beérkezett értesítésekből megállapíthatunk, tagtársaink nagy része hazai és külföldi nyaralásukat felhasználták a kongresszus propagálására is. Meg kell említenünk első sorban *dr. Sebestyén Károlyné* propagandáját, aki *Kohlberg* kelettengeri fürdőhelyen nagyszámú közönség előtt felszólalt és meghívta a hölgyeket kongresszusunkra. Kiemeljük továbbá *Kaposi Molnár Viktorné*, a kongresszus előkészítő bizottsága ellenőrének propagandáját is, aki Svédországban igyekezett hangulatot kelteni a budapesti kongresszuson való részvételre. Számos tagtársunk a plakátok elhelyezése körül fáradozott nagy sikerrel.

Augusztus hóban küldte szét az iroda a világ minden tájára a *Soós Elemérné br. Korányi Anna* által tervezett plakátokat. Eddig 9100 plakát ment szét. Szándékunkban van a közel jövőben újabb plakáttervet sokszorosítani, amelyből azután újabb 9-10.000 példányt küldenénk szét. A magyar államvasutak pályaudvarain 625 plakátot helyeztünk el.

Augusztusban járt le a hirdetett nemzetközi bélyeges meghívó-pályázatunk. A beérkezett művek felülbírálását *Boemm Ritka*, *Klammer Mariska*, *gróf Pejacsevich Katinka* és *gróf Teleki Lászlóné* végezték. A bélyegpályázat 100 koronás díját *Jeney Jenő* „holnap II.” c. pályaműve nyerte meg, reprodukálása után tagtársaink rendelkezésére áll majd a propagandát szolgáló bélyeg.

A nemzetközi meghívó 100 koronás díját a jury nem adhatta ki, mert a beérkezett művek egyike sem felel meg eléggé a feltételeknek. Megvételre ajánlottak azonban *Csermely János*, *Pállá Jenő* és *Bárany Nándor* munkáit.

Szeptemberi munkaterv.

Szeptember 10-én délután 6 órakor a Feministák Egyesülete helyiségében a *Békassy Elemérné* elnöklete alatt működő propaganda-bizottság tartja első őszi ülését.

A tolmácsoló bizottság október elsején nyitja meg német, francia, angol és esperanto kurzusait úgy kezdők, mint haladók számára. Jelentkezők szíveskedjenek a tolmácsoló bizottság elnökéhez, *Szirmay Oszkár*néhoz (V., Percei Mór-utca 2., telefon: 37-43.) fordulni, aki készséggel szolgál a kurzusokra vonatkozó felvilágosításokkal. A tolmácsoló bizottság — elegendő számú jelentkezés esetén — olasz, svéd és dán gyakorló kurzusokat is nyit.

A 16-iki nagygyűlésen mindnyájan ott legyünk!

Ügyvezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
TELEFON: 142-40
Postatakarékpénz-
tári chequeszámia: 24625 sz

**A FEMINISTÁK EGYESÜLETÉNEK,
VALAMINT FELVIDÉKI ÉS NAGYVÁRADI
FIÓKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.**

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria
utca 12. II. em.
Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6-8-ig.
Magántanítónők elhe-
lyezése ugyanekkor.

A szerkesztésért felelős: Glücklich Vilma. – Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 10 korona.

A politikai propaganda költségeinek fedezéséhez újabban hozzájárultak:

Istvánffy Gyuláné	20— K
Lax Sándorné	10— „
Pick Jakabné	10— „
Politikai bizottságunk egyik tagja	1000 — „
Schlanger Melanie	10— „
Dr. Szegvári Sándorné	20— „
Szemere Miklós	3000— K
Eddigi gyűjtésünk	8905 96 „
Összesen	12975 96 K

Szeptemberi munkaterv.

A politikai helyzet a nők választójoga szempontjából annyira kedvező fordulatot vett az utolsó hetekben, hogy bizonyára meglepte mindazokat, akik évek óta mosolyogtak a feministák optimizmusán. Ma már nem mondhatja senki, hogy a nők választójogi nem a realpolitika kérdése.

Agitációknak feladatai megnövekedtek ügyünknek az eddiginél sokkal kedvezőbb alakulásával. Mint a fenti kimutatás tanúsítja, macenás is akadt, aki meggyőződésünk teljes tiszteletben tartásával hozzájárul a politikai propaganda követelte óriási anyagi áldozatokhoz.

A helyzetadta kötelességünket, teljesítjük, midőn *hétfőn, szeptember 16-án este 6 órakor*

nyilvános nagygyűlést

tartunk a *Fővárosi Vigadó* nagytermében.

Minden tagtársunk köteles buzgó propagandával odahatni, hogy az asszonyt szolidaritás e megnyilvánulása méltó legyen ügyünkhöz: ne hiányozzék ott a dolgozó, a gondolkodó, a másokkal együtt érezni tudó asszonyok egyike sem! Ott legyenek a lelkesedni tudó ifjúság mindkét nembeli képviselői és vegyenek részt az asszonyi szolidaritás e megszólalásán az igazságosan gondolkodó férfiak.

Seregszemléje lesz gyűlésünk mindazoknak, akik feltétlenül szükségesnek látják, hogy a nő ne csak a kötelességteljesítésben, de a polgárjogok helyes felhasználása terén is hű segítőtársa legyen a férfinak.

Megszólaltatjuk e nagygyűlésen a különböző foglalkozási ágakban dolgozó asszonyok képviselőit és meghívjuk reá a politikai pártok küldötteit.

Ott legyünk mindannyian,

akik együtt kívánunk küzdeni a nők választójogáért, *az anyai szeretet érvényesüléseért az államnak ma oly rideg vezetésében!* Ha választójogunk lesz, könnyebben segíthetünk majd asszonytestvéreink minden baján: a

tanítónőket fenyegető sérelmeken, az állami nőalkalmazottak bajain, a munkásasszonyok nyomorúságán. *Előre hát kettőzött erővel és lelkesedéssel!*

Augusztusi krónika.

A nyárnak ez a máskor legnyugalmasabb hónapja ezúttal szakadatlan munkaidőt jelentett itthon tartózkodó tagtársaink számára. Helyettes ügyvezetőnk, *dr. Márkus Dezső* a kedvező konstellációt használta fel arra, hogy 6 vezércikkben szálljon sikra *Az Újság* hasábjain a nők választójoga mellett; evvel természetesen még kedvezőbbé tette a helyzetet, valamint *dr. Várady Zsigmond* tagtársunk is a *Világ*-ban megjelent vezércikkével. Politikai mozgalmunk vezetője, *Schwimmer Rózsa*, a Férfiliga elnökével, *dr. Dirner Gusztávvval* egyetértően a politika számottevő tényezőit igyekezett megnyerni ügyünk számára. Nagy örömünkre Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége is csatlakozott a választójogi küzdelemhez; alelnöke, *Rosenberg Augustia*, harmadik tagja volt annak a küldöttségnek, amely Lukács László miniszterelnöknél tisztelettel augusztus 17-én. Egyesületünk és a férfiliga memorandumában *férfiakéval egyenlő alapon*, a Nőszövetség értelmi és vagyoni cenzus alapján kéri a nők számára a választójogot. *Engel Berta*, *Pogány Paula* és *Schwimmer Rózsa* tagtársaink készítettek elő azokat az előadásokat, amelyekkel *Cicely Corbett* és *gróf Teleki Sándorné* a kongresszusra vendégeket, a nők választójogának híveket szereztek. Egyesületünk egyik legújabb tagja, *Szemere Miklós* azon fáradozik, hogy eddigi mozgalmunk jelentőségét a maga befolyásával, lelkes munkájával is emelje. Mi igaz köszönettel fogadjuk segítségét, amelyet a legtisztább önzetlenséggel ajánlott fel és amelynek forrásául egy nagyszellemű anya emlékét céljaul közéletünk purifikálását nevezte meg.

A tanítónőket fenyegető sérelem tárgyában az augusztusi munka folyamán csak előkészíthettük a talajt az őszi nehéz és döntő küzdelemre. Ebben a munkában nagy segítségünkre volt *Lux Terkának* a P. H. augusztus 28-i számában megjelent cikke, amelyért e helyen is őszinte köszönetet mondunk.

Külön meghívókat és értesítéseket nem küldünk.

**A NŐTISZTIVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
ÉS ARADI, NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI,
TEMESVÁRI FIÓKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS ÉRTESETÉSEI.**

Postatak. 17764.
TELEFON 80-75.
Egyesületi helyiség;
VI., Andrásy-út 88.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot – Évi tagdíj rendes tagoknak 12 K, kültagoknak β K.

Helyiségváltás. A múlt héten szétküldött körlevelünkre való hivatkozással ez úton is értesítjük a tagtársakat, hogy egyesületünk helyiségét ez év november 1-én

V., Vigadó-tér 3. sz. alá

helyezzük át.

Reméljük, hogy szép új helyiségünk ismét szorosabbá fűzi a kapcsolatot egyesületünk és a tagtársak között. E helyen csak arra kérjük egyesületünk minden egyes tagját, szíveskedjenek a körlevelünkben foglalt kérésünket mind a pontos tagdíjfizetés, mind a buzgó tagszerzés terén teljesíteni.

Feltétlenül számítunk erre a támogatásra, mert ellenkező esetben féltő, hogy igen kellemetlen anyagi kalamitásokba kerül egyesületünk. Biztosra vesszük, hogy tagtársaink mellénk állnak ebben a nagy vállalkozásunkban, keresztül segítenek bennünket a helyiségváltással járó anyagi nehézségeken.

Tanfolyamaink

szeptember elején nyílnak meg ismét.

Továbbképző oktatást nyújtunk magyar és német gyorsírásból, gépírásból, könyvvitelből, német és angol nyelvből kezdők és haladók számára külön-külön csoportokban.

Tagtársaink kívánságára esetleg egyéb szaktárgyakból is rendezünk kurzusokat.

Elvárjuk tagtársainktól saját maguk és pályatársaik érdekében, hogy a továbbképzésnek ezt a kínálkozó alkalmát el nem mulasztják igénybe venni, hanem igyekeznek szaktudásuk hiányait minél előbb pótolni.

Bővebb felvilágosítást a kurzusokra nézve az iroda ad.

Szegedi Iskola. Örömmel jelentjük, hogy agítációnk sikerrel járt. Szeged város tanácsa most megnyíló felső kereskedelmi iskolájában leányok számára is nyitott egy osztályt. Hálás köszönet érte az iskolaigazgató-tanácsának, élén a város polgármesterével.

Választójog. A választójogi mozgalom legújabb fázisairól beszámolnak már lapunk vezető cikke és egyéb rovatai; itt csak azt említjük meg, hogy választmányunk határozatából legközelebb egyesületünk is újabb beadvánnyal fordul a képviselőházhoz.

Szeptemberi összejövetelek.

Szerdánként, a hajózások helyébe, minthogy az őszi menetrend ezeknek nem kedvez, szeptember folyamán együttes sétákat rendezünk. Az útirányról a napilapok útján értesítjük tagtársainkat.

A sportbizottság 2 kirándulást rendez szeptemberben és pedig:

8-án Szentendre – Dömörkapu – Sikárosra.

Indulás a Pálffy-téri h. é. vasúti állomásról reggel 7 óra 30 perckor. Gyaloglás 5 óra. Vasúti költség 88 fillér.

22-én Farkasrét – Weinertelekre. Találkozás a közúti villamos farkasréti végállomásán reggel 9 órakor. Gyaloglás 3 óra. Villamosköltség 60 fillér. Élelmet a kirándulásokra magunkkal viszünk.

Margitszigeti ünnepélyünk megfelelt a hozzáfűzött várakozásnak, csak egy tekintetben hozott csalódást: tagtársaink közül nagyon sokan egyáltalán nem érdeklődtek iránta és úgyszólván emberfeletti munkát háritottak azokra, akik kötelességtudóan mellénk álltak a rendezés munkájában. Ezeknek a tagtársaknak hálás köszönetet a fáradságos munkáért. A többiek – remélhetőleg – kipótolják legközelebb a mulasztást.

Állásközvetítés. Választmányunk legutóbbi ülésének határozatából ez úton is kérjük tagtársainkat, hogy azok, akik az állásközvetítőt igénybe veszik, szíveskedjenek az erre vonatkozó szabályzatot szigorúan betartani, nehogy kénytelenek legyünk tagsági jogaikat hosszabb-ridebb időre felfüggeszteni.

Hatósági vizsgálat volt augusztus elején az egyesületben, mely alkalommal igen beható vizsgálat után ismét megállapították a hatósági kiküldöttek, hogy mind az ügy-, mind a pénzkezelés teljesen szabályszerű.

Nyugdíj. Nem mulaszthatunk el egyetlen egy alkalmat sem, hogy a tagtársakat a nyugdíjbiztosítás fontosságáról meggyőzni törekedjünk. Csakis a szabadon megkötött nyugdíjbiztosítás felelhet meg a mi viszonyainknak. A nyugdíjképes állások már régen elveszítették vonzó erejüket, mert tagtársaink meggyőződtek arról, hogy a nyugdíj reményében rossz fizetésekkel és másféle rossz feltételek mellett kötik le az alkalmazottat, amíg végre tűrhetetlen a helyzet és nyugdíját otthagya, kénytelen á'last változtatni. A szabadon kötött nyugdíjbiztosítás, amelyet a *Magántisztviselők Országos Egyesületénél* (V., Báthory-utca 5.) bármikor köthetünk, csekély anyagi megterheléssel utat enged a szabad költözködésnek, a pályaváltoztatásnak, szóval nem változtat nyugdíjbiztosításunk épségben tartásán a magánéletünkben beálló bármilyen változás. És ez nagyon fontos. Most is olyan esetünk van, hogy nyugdíj reményében 8 esztendeig dolgozott egy vállalatnál egyik kartársnónk 80 K havi fizetéssel. Mihelyt kilépett, azonnal elnelyeztük 200 K kezdőfizetéssel; a különbözetből nem egy, hanem 10 biztosítást köthetne a nyugdíjjegyletnél. Eg4 másik kartársnónk ugyancsak a nyugdíj reményében ly évig dolgozott aránylag rossz javadalmazás mellett egy cégnél, amikor kilépése alkalmával néhány napot töltött a cégnél 1-én túl, *napidíjat* fizettek neki. Ez volt az elismerés és végkielégítés 14 esztendei szolgálat után. Világos tehát, hogy a nyugdíj reménye ne kössön bennünket egy helyhez, mert a nyugdíjjogosultságot megszerezhetjük magunk is áldozatok nélkül.

Az említett két kartársnó csak most lépett be egyesületünkbe, szervezetünkön kívül állva, nem ismerték a fizetési viszonyokat.